

जि.प्र.का. भक्तपुर दर्ता नं. ६२/०६३/६८

स्थायी लेखा नं. ३०२८६५५२३

THIMI TIMES WEEKLY

विमि टाइम्स

थिमी टाइम्स

साप्ताहिक

वर्ष १८ अङ्क १९

ने.सं. ११४५ थिंलाश्व एकादशी

मंसिर २६ गते बुधवार, २०८१

11 Dec. 2024 Wednesday

पृष्ठ ८

मूल्य रु १०/-

संसद् अधिवेशन प्रति सत्तारूढ दलका सांसदहरूको चासो कम !

काठमाडौं । संविधानसभाबाट नयाँ संविधान निर्माण भएर कार्यान्वयनको चरणमा अघि बढेको एक दशक भइसकेको छ । साथै सरकारका तीनै तहको दुई पटक निर्वाचन सम्पन्न भएर दोस्रो कार्यकाल सकिन अब मात्र २ वर्ष बाँकी रहेको छ र अर्को निर्वाचन २०८४ मा हुने छ । यस बीच देशमा सरकार परिवर्तनले देश अस्तित्वता तर्फ धकेलिएको आंकलन गरिएको छ । देशको केन्द्रिय सरकारमा हुने परिवर्तनसँगै प्रदेशमा पनि यस दुई कार्यकालमा दजनौँ पटक सरकार परिवर्तन भइसकेको छ । जसको कारण पनि देशमा अस्थिरताले प्रशय पाएको राजनीतिक वृत्तमा चर्चा हुने गरिएको छ ।

यसै बीच अहिलेसम्म संविधान र संघीयताको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि आवश्यक दजनौँ ऐन-कानून निर्माण तथा संशोधन हुन अझै बाँकी रहेको छ । अहिले पनि विगत राजतन्त्र कालकै ऐन कानूनहरू देशमा क्रियाशील रहेको छ । राष्ट्रियसभाको विधायन समितिले संघीयता कार्यान्वयनका लागि निर्माण गर्नुपर्ने कानूनको सूची नै तयार पारेर संसदबाट पारित गरेको छ । 'संविधानअनुसार बन्न बाँकी कानूनहरूको अध्ययन प्रतिवेदन'लाई विधायन

व्यवस्थापन समितिले २०८० जेठमा पारित गरेको थियो ।

'संवैधानिक प्रावधान कार्यान्वयन गर्न आधारभूत रूपमा संघले १५१, प्रदेशले २४ र स्थानीय तहले ६ वटा कानून बनाउनुपर्नेमा संघको क्षेत्राधिकारका १५१ मध्ये ४० वटा कानून जारी हुन बाँकी रहेको उक्त प्रतिवेदनले औल्याएको थियो ।

समितिको अध्ययनअनुसार संविधान कार्यान्वयनका लागि मूलतः संघीय निजामती ऐन, संघीय शिक्षा ऐन, जनस्वास्थ्य ऐन, एकीकृत न्याय प्रणालीसम्बन्धी कानून (प्रदेश न्याय सेवा आयोगको आवश्यकता, प्रयोजन र औचित्य स्पष्ट हुने गरी), नेपाल प्रहरी कानूनमा सुधार, सञ्चारको हकसम्बन्धी एकीकृत कानून, सम्पत्तिको हक, अधिग्रहण

र क्षतिपूर्तिसम्बन्धी विषयमा एकीकृत कानून, महिलाको हकसम्बन्धी कानून, संवैधानिक इजलास, प्रदेश प्रमुखको अधिकार र अधिकारको प्रयोगसम्बन्धी कानून, करसम्बन्धी दोहोरोपना अन्त्य गर्ने कानूनलगायत बन्न बाँकी छन् ।

यो प्रतिवेदन सार्वजनिक भएपछि २ वटा कानून भने बनिसकेका छन् । यद्यपि बनेकै कानून पनि कार्यान्वयनमा आउन सकेका छैनन् । सभामुख देवराज घिमिरे कानून निर्माण एवं संशोधनमा भएको ढिलाइप्रति सांसदहरू कै दोष देख्छन् । १८औँ संसद् सेवा दिवसको अवसरमा २३ मंसिरमा आयोजित कार्यक्रममा उनले सरकारको मुख ताक्ने सांसदहरूको प्रवृत्तिका कारण कानून नबनेको धारणा व्यक्त गरे ।

सभामुख घिमिरेले संविधान जारी नभएको र मुलुक संघीयतामा नगएको अवस्थामा बनेको कानूनमै टेकेर संसद् चलाउनुपरेको उल्लेख गर्दै उक्त कानूनलाई समयसापेक्ष बनाउनुपर्ने माग गरे । 'हाम्रो कानून हामीले बनाउनुपर्छ भन्ने होइन, सरकारले कानून कहिले ल्याइदिन्छ भनेर हेर्ने प्रवृत्ति संसद्भित्र छ', उनको भनाइ थियो, '१८ वर्षअघि बनाएको कानून समयसापेक्ष बनाएर जानुपर्ने कुरा धेरै महत्त्वपूर्ण छ । यसमा हाम्रो ध्यान गइरहेको छैन ।'

अघिल्लो हिउँदे अधिवेशनमा प्रधानमन्त्रीले नै निर्देशन दिएपछि कानून मन्त्रालयले अन्य मन्त्रालयसँग समन्वय गरेर बनाउनुपर्ने र संशोधन गर्नुपर्ने कानूनको प्रस्ताव सूची मार्गको थियो । त्यस बेला कुल ११७ वटा विषयमा कानून निर्माण तथा संशोधनका लागि प्रस्ताव आएको थियो ।

ती विधेयकलाई प्राथमिकता क्रम निर्धारण गरेर हिउँदे अधिवेशनका लागि पहिलो प्राथमिकतामा परेका ६३ वटा विधेयकलाई सरकारले अधि सारेको थियो । वर्तमान सरकारको भने त्यसतर्फ ध्यान पुगेकै देखिदैन । कानून मन्त्रालयका उपसचिव प्रकाश न्यौपाने विधेयकहरू पाइपलाइनमा भए पनि विगतमा जस्तो प्राथमिकीकरण नगरिएको बताउँछन् । यद्यपि निर्माण एवं संशोधन गर्नुपर्ने ऐन कानूनहरूबारे प्रस्ताव भने आइरहेको बताउँछन् ।

'अहिले यति नै विधेयक जाने भनेर टुंगो लागेको छैन । पहिलो

बाँकी पेज ७ मा

चौतारी र युनियन तथा युनियनको विद्रोही र प्रेस सेन्टरबीच चुनावी गठबन्धन

काठमाडौं । नेपाल पत्रकार महासंघको मंसिर २८ गते हुने महाधिवेशनका लागि नेपाली कांग्रेसनिकट प्रेस युनियन र एमालेनिकट प्रेस चौतारीले गठबन्धन गरेर साभ्ना उम्मेदवारी दर्ता गरेका छन्।

पत्रकार महासंघको १३ सदस्यीय पदाधिकारी र विभिन्न तहका संरचनाका लागि दुई संस्थाबीच पद बाँडफाँट भएको हो।

गठबन्धनले अध्यक्षमा प्रेस

चौतारीकी निर्मला शर्मालाई अधि सारेको छ। महिला उपाध्यक्षमा नितु पण्डित, कोषाध्यक्षमा रामकृष्ण ज्ञवाली, समावेशी सचिवमा सविन प्रियासन रहेका छन्। प्रेस युनियनबाट वरिष्ठ उपाध्यक्षमा, दीपक आचार्य, समावेशी उपाध्यक्षमा उमिद बागचन्द, महासचिवमा रामप्रसाद दाहाल रहेका छन्।

यस्तै, सचिवमा रमेश खतिवडा, सोनी शर्मा, प्रकाश धौलाकोटी, वैकुण्ठ पराजुली र अशोक तिवारी बाँकी पेज ७ मा

भक्तपुरका टोलटोलहरू महोत्सवमय हुने

भक्तपुर । यही मंसिर २८ गतेदेखि पुस २ गते पाँचदिन सम्म सञ्चालन हुने भक्तपुर महोत्सव २०८१ को क्रममा भक्तपुरको महेश्वरी खेल मैदानमा व्यापार मेला पनि हुने भएको छ । मेलाबारे जानकारी दिन बुधवार आयोजित पत्रकार

सम्मेलनमा भक्तपुर महोत्सव सुरु हुने दिन मंसिर २८ बाट नै मेला पनि सुरु हुने जनाइयो । पत्रकार सम्मेलनमा मेला आयोजक भक्तपुर युवा टिम गोल्मढी भक्तपुरका अध्यक्ष केशव त्वानाबासुले मेला

बाँकी पेज ६ मा

मध्यपुर महोत्सवमा कहाँ के हेर्न पाइन्छ !

पर्यटन विकासको लागि

मध्यपुर महोत्सव

२०८१

पुष १९, १३ र १४ गते

जे.सं. ११४५ थिंलाश्व एकादशी, पुष १३ र १४

Explore, Experience, Enjoy!

मुख्य पुरातात्विक स्मारक क्षेत्रहरू

TEMPLES

क्वलाखु अजिमा (बालकुमारी) परिसर, लोकेश्वर मन्दिर परिसर, थिमी लायकू परिसर, सिवा: परिसर, दिगू परिसर, इनायकच (सिद्धिकाली) परिसर, पाटीविहार परिसर, न्यागा: परिसर, लाछि (सिद्धिगणेश) परिसर, पाचो तथा बोदे लायकू परिसर, पलिसिवां पुखु तथा कालिका मन्दिर परिसर, विष्णुघा: परिसर, भांगु (महालक्ष्मी) परिसर, तधांटील परिसर, नीलबाराही मन्दिर परिसर आदि

भक्तपुर । नेपालकै पुरानो र मौलिक शहरको रूपमा परिचय पाएको भक्तपुर नगरमा यही २८ गते देखि ५ दिन सम्म भक्तपुर महोत्सवको आयोजना हुन गइरहेको छ । सो महोत्सव सकिए लगत्तै भक्तपुर नगरपालिकासँगै जोडिएको अर्को नेवा वस्तीको रूपमा रहेको मध्यपुर थिमी नगरपालिकामा पुसको १२, १३ र

१४ गते ३ दिने महोत्सव शुरु हुन लागेको छ । सो महोत्सवमा नेवा वस्तीमा रहेको मौलिक जनजीवनका साथै नेवा कला, संस्कृति, र नेवा वस्तीका मौलिक संरचनाहरूको साथमा मूर्त तथा अमूर्त कलाहरूको महोत्सवमा पर्दशन हुने नगर प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले शुक्रबार नेपाल प्रेस सोसाइटीले आयोजना

गरिएको मध्यपुर महोत्सव विशेष अन्तरक्रिया कार्यक्रममा जानकारी दिएका छन् । साथै उनले मध्यपुर महोत्सवमा अवधिकम नि:शुल्क यातायात संचालन गरिने पनि जानकारी दिएका छन् ।

मध्यपुर महोत्सवका संयोजकसमेत रहेका श्रेष्ठले महोत्सव अवधिभरका लागि १५/२० वटा गाडी नि:शुल्क संचालन गरिने जनाए । उनले भने, "महोत्सवमा १५/२० वटा फ्री भेहिकलको व्यवस्था गरेका छौं । साढे पाँच किलोमिटरको क्षेत्रमा संचालन हुने महोत्सव अवलोकन गर्न सहज होस् भन्ने हेतुले नि:शुल्क यातायातको व्यवस्था गरिएको हो । र यो गाडीले महोत्सव क्षेत्रमा नि:शुल्क संचालन गर्ने व्यवस्था गरेका छौं ।"

महोत्सवको मूल उद्देश्य मध्यपुरलाई नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गरी दीर्घकालिन रूपमा नगर र नगरवासीको आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुर्‍याउनु रहेको नगर प्रमुख श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार नगरको स्थानीय कला, संस्कृति र सम्पदाको प्रदर्शन गर्ने, स्थानीय मौलिक पेशा, परिकार र उत्पादनको प्रवर्द्धन गर्ने, मध्यपुरलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा परिचित गराउने र समय समयमा हुने ऐतिहासिक जात्रा पर्वहरूको विषयमा जानकारी

बाँकी पेज ७ मा

ऋण तथा बचत सहकारीमा समस्या : बचत सुरक्षण गर्ने कि खारेज ?

नारायण अर्जाल

काठमाडौं - पछिल्लो केही वर्षयता बचत तथा ऋण र बहुउद्देश्यीय सहकारीका नाममा सञ्चालन हुँदै आएका सयौँ सहकारीहरूमा बचत अपचलन समस्या देखिएको छ । दर्जनौँ सहकारी सञ्चालकविरुद्ध मुद्दा दायर गर्ने, अपचलनकर्तालाई हिरासतमा राख्ने र अनुसन्धान गर्ने क्रम पनि चलेको छ । सदस्यहरूको स्व:नियमको आदर्शमा सञ्चालन हुने सहकारी संस्था निश्चित गलत उद्देश्य राखेका व्यक्तिले सञ्चालन गर्ने र अपरिचित हजारौँ व्यक्तिले त्यसमा जोडिन पुग्ने हुँदा ठूलो मात्रामा अपचलनको अवस्था सिर्जना भएको केही विज्ञको धारणा छ ।

यो समस्या बढ्दै जाँदा विशेषगरी शहरी क्षेत्रमा सञ्चालित

सहकारीहरूको अस्तित्वमै सङ्कट पैदा हुनसक्ने अनुमान हुन थालेको छ । लाखौँ सदस्य तथा बचतकर्ताहरू समस्यामा परेका छन् । बचत तथा ऋण सहकारी क्षेत्र खारेज गरेर अधि बढ्ने कि बचत सुरक्षाका लागि कानुनी व्यवस्था थप बलियो बनाउने ? यो प्रश्न नीतिनिर्माता र सहकारी अभियानकर्मीतर्फ सोभिएको छ ।

खर्ब हाराहारीमा बचत अपचलन, शहरी क्षेत्रमा समस्या सहकारी महासंघको तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा हाल २९ हजार ८८६ वटा सहकारी सञ्चालनमा छन् ।

प्रतिनिधि सभाका सदस्य सूर्य थापाको नेतृत्वमा बनेको 'सहकारी संस्था बचत रकम दुरुपयोगसम्बन्धी विशेष छानविन समिति'ले तयार गरेको प्रतिवेदनले संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहको नियमन क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न ४० वटा सहकारी

संस्थाले बचतकर्ताको ८७ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी बचत अपचलन गरेको देखाएको छ ।

त्यस्तै, संघीय तहको समस्याग्रस्त सहकारी व्यवस्थापन समितिको कार्यालयले पनि पछिल्लो समयसम्म २२ वटा सहकारी समस्याग्रस्त भएको देखाएको छ । ती सहकारीहरूमा ६२ हजार ७६० बचतकर्ताको रकम रहेको तथ्याङ्कमा उल्लेख छ ।

ती दुवै समितिले औल्याएका बाहेक पनि प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको नियमन क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका अन्य सयौँ सहकारीले लाखौँ बचतकर्ताको खर्ब रुपैयाँभन्दा बढी बचत अपचलन गरेको देखिन्छ ।

बचत अपचलनको मुख्य समस्या शहरी क्षेत्रमै छ । सो समस्या पनि वैकिक व्यवसायको उद्देश्यले बचत तथा ऋणको

बाँकी पेज ७ मा

२

वर्ष १८ अङ्क १९ २०८१ मंसिर २६ गते बुधबार
11 Dec. 2024 Wednesday

बिग्नITIMES

राष्ट्रिय स्तरको कोडिङ प्रतियोगिता सम्पन्न

काठमाडौं । कक्षा २ देखि ९ सम्मका विद्यार्थीलाई लक्षित गरी आयोजित राष्ट्रिय स्तरको कोडिङ प्रतियोगिताको दोस्रो चरण भव्य रूपमा सम्पन्न भएको छ । नेपालको अग्रणी आईटी तालिम प्रदायक दूरशिक्षाले डिस्कभरी एजुकेसन नेटवर्क यूके र एडुटेकको सहकार्यमा आयोजना गरेको यस चरणमा ८० विद्यार्थीले भौतिक रूपमा उपस्थित भई प्रतिस्पर्धा गरेका थिए, जसमध्ये विभिन्न विधाबाट ९ जना विद्यार्थी फेब्रुअरी २०२५ मा यूकेमा हुने ग्लोबल कम्पिटिसनका लागि छनोट भएका छन् ।

ग्लोबल कम्पिटिसनमा छानिएका नेपाली विद्यार्थीहरूले अब भारत, हङकङ, मिडल इस्ट, यूके, अमेरिका, अष्ट्रेलिया लगायत देशका सहभागीसँग प्रतिस्पर्धा गर्नेछन् ।

दोस्रो चरणको कोडिङ प्रतियोगिताको उद्घाटन सूचना प्रविधिविज्ञ डा. राजीव पाण्डे सुब्बाले गरेका थिए । उनले यस प्रतियोगिताले बालबालिकाको तार्किक सोच, समस्या समाधान क्षमता र डिजिटल सीपलाई प्रोत्साहित गर्ने विश्वास व्यक्त गरे ।

४०० भन्दा बढी विद्यार्थीले अनलाइनबाट परियोजना पठाएकोमा भौतिक प्रतिस्पर्धामा ८० जना छानिएका थिए । यस

चरणमा विद्यार्थीहरूले अत्यन्तै प्रभावकारी प्रोजेक्ट तयार पारेको दूरशिक्षाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कृष्ण पाण्डेले बताए । “यो प्रतियोगिताले सहभागीहरूलाई आफ्नो कोडिङ सीप सुधार्न र समस्याहरूको समाधान गर्ने कुशलता अभिवृद्धि गर्न मद्दत पुऱ्याएको भने उत्कृष्ट प्रतियोगीलाई विश्वमञ्चमा प्रतिस्पर्धा गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ,” उनले भने ।

यस प्रतियोगितामा कक्षा २ देखि ४ का विद्यार्थीहरूले जुनियर ब्लक-आधारित कोडिङ, कक्षा ५ का विद्यार्थीहरूले सिनियर ब्लक-आधारित कोडिङ र कक्षा ६ देखि ९ सम्मका विद्यार्थीहरूले पाइथनमा आधारित रही विभिन्न थिममा प्रोजेक्ट तयार गरेका थिए । कार्यक्रममा ‘गर्ल्स हु कोड’ अभियान समेत सञ्चालन गरिएको थियो, जसले छात्राहरूको सहभागिता अभूतपूर्व रूपमा बढाएको आईसीटी फ्रेमकी अध्यक्ष मिना अर्यालले बताइन् । उनका अनुसार दोस्रो चरणको प्रतिस्पर्धामा ५० प्रतिशतभन्दा बढी छात्राहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

प्रतियोगिताले बालबालिकाको समस्या समाधान, रचनात्मकता र डिजिटल साक्षरताको विकासमा ठूलो योगदान दिएको भन्दै अभिभावकहरूले पनि खुशी व्यक्त गरेका

छन् । “हाम्रो बच्चाले यस्तो ठूलो मञ्चमा आफ्नो क्षमता प्रदर्शन गर्न पाउँदा गर्व लागेको छ । दूरशिक्षाले यस्तो अवसर प्रदान गरेकोमा धन्यवाद छ,” एक अभिभावकले भने ।

बालबालिकाको डिजिटल सीपको विकास गर्न र प्रविधिमा करियर सुरु गर्ने अवसर दिन यो प्रतियोगिता महत्त्वपूर्ण हुने आयोजकको विश्वास छ ।

ग्लोबल प्रतिस्पर्धामा चयन भएका विद्यार्थीहरू यस प्रकार छन्:

Python Category (Grade 6-9):

1. Saral Thapaliya – Reliance International Academy, Budhanilkantha, Kathmandu

2. Romeo Adhikari – Shree Bhachchek Secondary School, Gorkha, Gorkha

3. Ansu Rijal – GEMS School, Dhapakhel, Lalitpur Senior Category – Block Coding (Grade 5):

1. Shreyash Khadgi – Meridian International School, Baluwatar, Kathmandu

2. Sarwagya Gurung – John Dewey School, Kapan, Kathmandu

3. Shubham Ghimire – Rosebud School, Rudramati Marg, Kathmandu

Junior Category – Block Coding (Grade 2-4):

1. Sushovan Ghimire – Meridian International School, Baluwatar, Kathmandu

2. Yukita Maharjan – John Dewey School, Kapan, Kathmandu

3. Binayak Pangen – The Excelsior School, Swyambhu, Kathmandu

नेशनल चेम्बर अफ एग्रिकल्चर जापानको रोजगार परामर्श सेमिनार

काठमाडौं । नेशनल चेम्बर अफ एग्रिकल्चर (जापान) ले जापानमा कृषि क्षेत्रमा काम गर्न जाने युवाहरूका लागि लक्षित गर्दै परामर्श सेवा प्रदान गर्ने भएको छ । ललितपुरको होटल हिमालयनमा शनिवार संस्थाले जापान आउने जानकारी त्यहाँ आउने तरिका तथा शर्त लगायत कानुनी प्रक्रिया र जापानका कृषि व्यवसायीहरूसँग व्यक्तिगत रूपमा परिचय तथा साक्षात्कारसहित नेपाल र जापानका

सरोकारवालाहरूबीच पारस्परिक सम्बन्ध विकास गर्ने उद्देश्यले ‘रोजगार परामर्श सेमिनार-२०२४’आयोजना गर्न लागेको हो । सेमिनारको उद्घाटन बागमती प्रदेशका श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्री प्रेमभक्त महर्जनले गर्ने छ । ललितपुरमा हुने सेमिनारमा २ सय जना प्रत्यक्ष सहभागी हुने र नेपाल जापान र अन्य मुलुकबाट भने जुम माध्यममा सयौंको संख्यामा सहभागी हुने नेशनल चेम्बर अफ एग्रिकल्चर

(जापान) नेपाल प्रतिनिधि डा.अनोज शाक्यले जानकारी दिए । ‘जापानमा घटदो जन्मदर र श्रमशक्तिका कारण विदेशी जनशक्ति (कामदार) कृषिमा मात्र नभई अन्य क्षेत्रमा पनि बढ्दै गएको छ । नेपाली युवा अस्थायी कामदारका रूपमा मात्र जापान जान चाहन्छन् तर त्यहाँ कसरी जाने, के गर्ने भन्ने बारेमा अनौल छन तसर्थ त्यो अनौलतालाई हटाउन र जापान र नेपालबीचको युवा जनशक्तिको निर्माणमा यस सेमिनार एउटा पुल बन्न सक्ने भएकोले यो सेमिनार आयोजना गरिएको हो,’ डा. शाक्यले भने ।

नेपालबाट जापानमा उचित रूपमा शिक्षित जनशक्ति पठाउन आवश्यक छ र नेपालको कृषि क्षेत्रको भविष्यलाई अगाडि बढाउन हाम्रो युवा जनशक्तिले ठूलो भूमिका खेल्नेछ भन्ने विश्वासका साथ नेपालले उत्कृष्ट मानव संसाधन वा

भनौं दक्ष जनशक्ति प्रदान गर्न र नेपाल र जापानबीचको सम्बन्धलाई थप निरन्तरता दिन पनि यो सेमिनार आवश्यक रहेको डा. शाक्यको भनाइ छ ।

जापानको कृषि, वन तथा मत्स्यपालन मन्त्रालय अर्न्तगतको राष्ट्रिय कृषि परिषद् जापानले विगत ७० वर्षदेखि कृषि क्षेत्रमा काम गर्न जान प्राविधिक प्रशिक्षार्थी र निर्दिष्ट दक्ष कामदारहरूको कृषि सीप मुल्यांकन मापन सम्बन्धित परीक्षा संचालन गरिरहेको एक प्रतिष्ठित सरकारी संस्था हो । यस संस्थाले गएका वर्षहरूमा भारतसहित अन्य १६ वटा मुलुकहरूमा जापानमा कृषि क्षेत्रमा काम गर्न जान प्राविधिक प्रशिक्षण वा आफ्नो सिप दक्षता अभिवृद्धि गर्न इच्छुक युवाहरूलाई लक्षित गरी परामर्श सेमिनारको आयोजना गर्दै आएको छ ।

विनायकमा रोबोटिक तथा पुरातात्विक सामग्रीहरूको प्रदर्शनी

मध्यपुर थिमि । वैज्ञानिक शिक्षा आजको आवश्यकता: शैक्षिक उत्कृष्टता विनायकको विशेषता मान्दै युगानुकूल, स्तरीय र वैज्ञानिक शिक्षा प्रदान गरी दक्ष, प्राविधिक र आत्मनिर्भर नागरिक निर्माण गर्न लागि परेको विनायक शिक्षा निकेतन

इङ्लिस स्कुलले मङ्सिर २९ गते रोबोटिक तथा पुरातात्विक दृष्टिले महत्त्वपूर्ण सामग्रीहरूको प्रदर्शनी कार्यक्रमको आयोजना गरेको छ ।

विद्यार्थीहरूलाई विज्ञान र प्रविधिवारे परिचित गराउने तथा समाजमा परम्परादेखि प्रयोग

गरिरहेका तर हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका पुरातात्विक मूल्य र मान्यता अनुसारका सामग्रीहरू प्रदर्शन गर्दै विद्यार्थीहरूलाई प्रयोगात्मक तथा जीवनपयोगी कुराहरू सिकाउने उद्देश्यले उक्त कार्यक्रम आयोजना गरिएको विद्यालयका संस्थापक प्रिन्सिपल सुरेन्द्रविक्रम प्रजापतिले जानकारी दिए ।

कक्षा ४ देखि ९० सम्मका विद्यार्थीहरु सहभागी भएको तथा विद्यालयको अतिरिक्त क्रियाकलाप विभागको संयोजनमा आयोजित उक्त कार्यक्रममा विद्यार्थीहरूले विज्ञान र प्रविधि

प्रयोग गरी आफूले बनाएका २४ ओटा रोबोटिक प्रोजेक्ट तथा आफ्नो घरमा भएका पुरातात्विक दृष्टिले महत्त्वपूर्ण करिव २०० वटा प्राचीन सामग्रीहरू समेत प्रदर्शन गरी त्यसको वैज्ञानिक, प्राविधिक, ऐतिहासिक र पुरातात्विक महत्वका बारेमा प्रकाश पारेका थिए । विशेष गरेर मध्यपुर थिमिमा पहिलोपटक औपचारिक रूपमा रोबोटिक कक्षा सञ्चालन गरी रोबोटिक प्रदर्शनी गर्न सफल विद्यालय विनायक शिक्षा निकेतन बन्न सकेको कार्यक्रम भव्य र सभ्य रूपमा सफल भएको थियो ।

सहयोगी साकोसमा नया नेतृत्व चयन

भक्तपुर । मध्यपुर थिमिको बालकुमारीमा रहेको सहयोगी बचत तथा सेवा केन्द्र सहकारी संस्था लिमिटेडको १९ औं वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाका अध्यक्ष रामकृष्ण श्रेष्ठको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको छ । कार्यक्रम संस्थाका जेष्ठ सदस्य हेरा बहादुर तामस श्रेष्ठले पानसमा दिप प्रज्वलन गरी उद्घाटन गरेको कार्यक्रममा भक्तपुर जिल्ला सहकारी संघका विरेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, जिल्ला बचत संघ भक्तपुरका बालकृष्ण ध्वजु, मध्यपुर थिमि सहकारी शाखा प्रमुख अभयन्द्र रञ्जित, बालकुमारी सहकारीका सचिव पृथ्वीराम श्रेष्ठलगायतका अतिथिहरूले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो ।

कार्यक्रममा संस्थाका अध्यक्षबाट वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्दै १७ सय १ जना सदस्यबाट शेयर पुँजी १ करोड ५२ लाख ३४ हजार ६ सय रुपैयाँ पुगेको जानकारी दिए । संस्थाका कोषाध्यक्ष प्रदिप श्रेष्ठले आ.व.२०८०/०८१ मा ६ लाख ८५ हजार ६ सय खुद बचत भएको तथ्य प्रस्तुत गर्दै आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको थियो । संस्थाका उपाध्यक्ष सुवर्णभक्त श्रेष्ठले सहजिकरण गरेको कार्यक्रममा संस्थाका संचालक सदस्य केशवरचरण श्रेष्ठले संस्थाले ३ सय ६५ दिन नै सदस्यहरूलाई सेवा दिएको जानकारी दिँदै स्वागत मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो । जेष्ठ शेयर सदस्य हेरा बहादुर तामस श्रेष्ठलाई सम्मानपत्रसहित सहयोगी जेष्ठ सदस्य सम्मान प्रदान गरिएको कार्यक्रममा गतवर्षको एसईई परीक्षामा उच्च अंक प्राप्त गरेका ४ जना छात्रछात्रालाई नगद सहित सहयोगी शैक्षिक सम्मान प्रदान गरिएको थियो । शंखधर वैक्वेटमा भएको उक्त १९ औं साधारणसभाबाट आगामी ४ वर्षका लागि नयाँ कार्यसमितिसमेत चयन भएको छ ।

आगामि ४ वर्षका लागि चन्द्रकृष्ण (गोपाल) श्रेष्ठको अध्यक्षतामा ७ सदस्यीय संचालक समिति निर्विरोध चयन भएको छ । जसमा संचालक उपाध्यक्षमा जीवन श्रेष्ठ, सचिवमा सुवर्णभक्त श्रेष्ठ, कोषाध्यक्षमा प्रदिप श्रेष्ठ र सचिवमा सुवर्णभक्त श्रेष्ठ सर्वसम्मत चयन भएको छ भने ७ सदस्यीय संचालक समितिको सदस्यहरूमा रामकृष्ण श्रेष्ठ, केशवरचरण श्रेष्ठ र रामकेशरी श्रेष्ठ निर्विरोध निर्वाचित भएको छ । त्यस्तै लेखा संयोजकमा जोतिष श्रेष्ठ र सदस्यद्वयमा सजनी श्रेष्ठ र रेनु श्रेष्ठ रहको नवनिर्वाचित संचालक अध्यक्ष श्रेष्ठालले जानकारी दिएको छ ।

पुरानो पार्टीले देश विगार्यो : रास्वपा प्रमुख सचेतक परियार

भक्तपुर । राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका प्रमुख सचेतक सन्तोष परियारले अहिलेका मुख्य राजनीतिक दलले देश बिगारेको आरोप लगाउनुभएको छ । भक्तपुरको मध्यपुर थिमिमा सम्पन्न भएको प्रथम जिल्ला भेलालाई सम्बोधन गर्ने क्रममा परियारले नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले लगायतका दल सिद्धान्त बमोजिम नचलेको हुनाले देश अहिलेको अवस्थामा पुगेको बताउनु भएको हो । ‘नेपाली कांग्रेसका संस्थापक नेता विपी कोइरालाले देखाएको बाटो हिँडेको भए नेपाली युवाहरु बेरोजगार भएर विदेशिनु पर्ने थिएन । मदन भण्डारीले देखाएको जनताको बहुदलीय जनवाद (जबज) नेकपा एमालेले लागू गरेको भए नेपालमा कुशासन, भ्रष्टाचार र विकृतिले जरो गाड्ने थिएन ।’ परियारको तर्क थियो । पुरानो दलले सिद्धान्ततः काम नगरेको भएर प्राकृतिक नियम बमोजिम नेपालमा वैकल्पिक शक्तिको रुपमा नातावाद, कृपावाद र परिवारवाद भन्दा माथि उठेर रास्वपा अस्तित्वमा आएको उहाँको दाबी छ ।

त्यस्तै, रास्वपाका केन्द्रीय उपसभापति तथा पूर्वमन्त्री डिपी अर्यालले नेपालमा वैकल्पिक राजनीतिक शक्ति र नयाँ सोच भएका युवाहरूलाई प्रहार भइरहेकोमा सचेत हुन आग्रह गर्नुभयो । पार्टी सभापति रवि लामिछानेलाई सरकारले राजनीतिक प्रतिशोधको लागि अनावश्यक रुपमा दुःख दिएको उहाँको आरोप थियो ।

थिमिको निगुपुखू (दुईपोखरी) क्षेत्रमा सम्पन्न भएको कार्यक्रममा संसदीय दलका उपनेता तथा पूर्वमन्त्री विराजभक्त श्रेष्ठले पार्टीका नेता कार्यकर्ताहरु ढुङ्गामुढा नगरिकन राजनीतिमा आएको बताउनुभयो । पार्टी सभापतिलाई सरकारले साँधेको प्रतिशोधप्रति सचेत रहन आह्वान गर्दै निरन्तर शान्तिपूर्ण बाटोमार्फत भ्रष्टाचार र कुशासनको विरोध गर्न श्रेष्ठले आग्रह गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा संस्कृति, सामाजिक र साहित्यिक क्षेत्रमा योगदान गरेका गणेशराम लाछि र जिवित सांस्कृतिक धरोहर श्रीगोपाल प्रजापतिलाई सम्मान गरिएको थियो । रुकेश रंजितले सञ्चालन गरेको उद्घाटन सत्रमा रास्वपा मध्यपुर थिमि नगर सभापति न्हुछेरत्न मानन्धर, प्रमिला कुलुजु, कुशुम महर्जन तथा रामेश्वर बस्नेत लगायतका नेताहरुले सम्बोधन गर्नुभएको थियो । शंखधर चौकबाट च्याली गरेर निगुपुखू क्षेत्र पुगेर सम्पन्न गरेको जिल्ला भेलाको उद्घाटन पश्चात् सुरु हुने बन्दसत्रले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी भक्तपुर जिल्लाको नयाँ कार्यसमिति चयन गर्नेछ ।

शिक्षा विधेयकका लागि सदन र सडकबाट दबाब आवश्यक : प्रचण्ड

भक्तपुर । नेकपा(माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष एवं पूर्व प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले विद्यालय शिक्षा विधेयक पारित गर्न सदन र सडकबाट दबाब आवश्यक रहेको बताएका छन् । सदनबाट आफ्नो पार्टीले दबाब दिने भन्दै उनले शिक्षकहरूलाई सडकबाट दबाब दिन आग्रह गरे ।

एकीकृत अखिल नेपाल शिक्षक संगठनको प्रथम राष्ट्रिय परिषद तथा शिक्षक समाज नेपालसँगको एकता घोषणा कार्यक्रममा बोल्दै प्रचण्डले

शिक्षकहरूलाई सडक आन्दोलनका लागि तयार रहन आग्रह गरे । शिक्षकहरूको सडक आन्दोलनलाई पार्टीको पूर्ण समर्थन रहने भन्दै उनले आफू सहभागी हुनेसमेत प्रतिवद्धता जनाए ।

आफू नेतृत्वको सरकारले शिक्षा विधेयक संसदमा दर्ता गरेर पारित गर्ने प्रयास गर्दा सरकार ढलेको भन्दै प्रचण्डले शिक्षक कर्मचारीको अधिकार प्राप्तिका लागि शिक्षा विधेयक संसदबाट पारित हुनुपर्ने बताए । शिक्षा विधेयक पारित गर्न सदनमा

छलफल र सडकमा आन्दोलन चर्काउनुपर्नेमा उनको जोड थियो ।

शिक्षा नसुध्रिएसम्म देश नसुध्रने र शिक्षा सुध्रन शिक्षा विधेयक संसदबाट पारित हुनुपर्ने भन्दै प्रचण्डले भने-शिक्षा विधेयकका पक्षमा हुने शिक्षकका जुनसुकै आन्दोलनलाई हामी सघाउँछौं । विद्यालय कर्मचारी, ईसिडि, राहत, करारलगायतका शिक्षाका मुद्दा सम्बोधन शिक्षा ऐनबाट मात्रै सम्भव रहेकोमा उनको जोड थियो ।

कार्यक्रममा नेपाल शिक्षक महासंघका अध्यक्ष लक्ष्मी किशोर सुवेदीले आउँदो संसदको हिउँदे अधिवेशनमा शिक्षा विधेयक पारित गर्न दबाब दिन शिक्षकहरूले सडकबाट दबाब दिने बताए । अब हिउँदे अधिवेशन शुरु हुनसाथ शिक्षकहरू सडकमा उत्रनेछन्, शिक्षा विधेयक संसदबाट पारित नभएसम्म आन्दोलन र दबाब जारी रहनेछ-सुवेदीले भने ।

शिक्षा विधेयक पारित हुन षडयन्त्र हुनसक्ने भन्दै अध्यक्ष सुवेदीले छिट्टै २ लाख ५०

हजार शिक्षक सडकमा उतारेर शिक्षक आन्दोलन भाग-२ गर्ने उद्घोष गरे । हिउँदे अधिवेशनमा शिक्षा विधेयक संसदबाट पारित हुने पछि भन्दै सुवेदीले अन्यथा शिक्षकले बानेश्वर, सिंहदरबार र बालुवाटार घेर्ने चेतावनी दिए ।

कार्यक्रममा एकीकृत अखिल नेपाल शिक्षक संगठनका अध्यक्ष शंकर अधिकारीले उत्पीडित शिक्षकको अधिकार प्राप्तिका लागि शिक्षा विधेयक संसदबाट पारित हुनेपर्ने बताए । आउँदो संसदको हिउँदे अधिवेशनमा शिक्षा विधेयक पारित नभए सडकमा शिक्षक आन्दोलन भाग-२ शुरु हुने उनको चेतावनी थियो ।

अधिकार र कर्तव्यसहित सूचना प्रविधि, आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सयुक्त गरिखाने शिक्षा निर्माणका लागि मुलुकमा एकीकृत शिक्षक आन्दोलन आवश्यक रहेकोमा उनको जोड थियो । २ दिनसम्म चल्ने संगठनको परिषद भेलामा देशभरका ५ सय बढी शिक्षकहरूको सहभागिता रहेको छ ।

अमेरिकामा टिकटक माथि प्रतिबन्ध लगाउने तयारी !

एजेन्सी । अमेरिकामा टिकटकमाथि प्रतिबन्ध लगाउने तयारी तीव्र भएको छ । अमेरिकी संघीय अदालतले चिनियाँ कम्पनी बाइटडान्सको लोकप्रिय छोटो भिडियो एप टिकटकलाई प्रतिबन्ध लगाउन सकिने कानूनलाई पुनःस्थापित गरेको छ । अदालतले टिकटकको अमेरिकी अपरेशन बेच्ने वा डिसेम्बर १९ सम्ममा प्रतिबन्ध लगाउने विकल्प दिएको छ । राष्ट्रिय सुरक्षालाई प्राथमिकता दिने यस ऐनको उद्देश्य रहेको बताइएको छ ।

तर, पूर्व अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले टिकटकलाई प्रतिबन्ध लगाउन नदिने स्पष्ट रुपमा बताएका छन् । यो एप १७० मिलियन भन्दा बढी प्रयोगकर्ताहरूसँग अमेरिकामा अत्यन्त लोकप्रिय छ ।

टिकटक अमेरिकामा किन प्रतिबन्धित?

एफबिआई निर्देशक क्रिस रेले टिकटकलाई राष्ट्रिय सुरक्षाको लागि गम्भीर खतराको रूपमा वर्णन गर्दै चिनियाँ कम्पनीहरूले चिनियाँ सरकारको आदेश पालना गर्न बाध्य भएको बताएका छन् । उनले उक्त एपमार्फत चिनियाँ सरकारले अमेरिकी प्रयोगकर्ताको डाटामा पहुँच गर्न सक्ने र यसलाई राष्ट्रिय सुरक्षामा खतराका रूपमा हेरिएको आरोप लगाए । यसै क्रममा कांग्रेसका केही सदस्यहरूले बाइटडान्समाथि चिनियाँ सरकारको प्रभाव रहेको आरोप लगाउँदै कम्पनीले आफ्ना प्रयोगकर्ताहरूको संवेदनशील डाटा चिनियाँ सरकारसँग बाँड्न बाध्य भएको बताएका छन् ।

यद्यपि टिकटकले यी आरोपहरूलाई अस्वीकार गरेको छ, बाइटडान्सको सहायक डोयिन सूचना सेवामा चिनियाँ सरकारको संलग्नता केवल १% मा सीमित छ र विश्वव्यापी सञ्चालनहरूमा कुनै प्रभाव छैन ।

डाटा र एल्गोरिदममा विवाद

एफबिआईले दावी गरेको छ कि टिकटक डाटा पहुँच गर्न र एल्गोरिदम परिवर्तन गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ । राष्ट्रिय सुरक्षा एजेन्सीका निर्देशक पॉल नाकासोनले टिकटकको एल्गोरिदमले प्रयोगकर्ताहरूलाई प्रभाव पार्न वा उनीहरूको व्यवहार परिवर्तन गर्न मद्दत गर्न सक्ने चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । जवाफमा, टिकटकले भनेको छ कि यसले कुनै पनि सरकारलाई आफ्नो एल्गोरिदम वा डाटा अपरेशनहरू नियन्त्रण गर्न अनुमति दिँदैन । अदालतले पनि राष्ट्रिय सुरक्षासँग सम्बन्धित जोखिमको छानविन र समाधानका लागि उचित प्रक्रिया अपनाएको भन्दै कानूनको समर्थन गर्दै फैसला गरेको छ ।

चीनको राष्ट्रिय खुफिया कानूनको बारेमा चिन्ता

सांसदहरूले बाइटडान्सले चीनको २०१७ राष्ट्रिय खुफिया कानून अन्तर्गत टिकटक प्रयोगकर्ताहरूको डाटा चिनियाँ सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने गर्न सक्ने अपेक्षा गरेको छ । यद्यपि टिकटकले आफ्नो सञ्चालन अमेरिकी कानून अन्तर्गत रहेको र अमेरिकी प्रयोगकर्ताको डाटा चिनियाँ सरकारलाई कहिल्यै नदिएको स्पष्ट पारेको छ । कम्पनीका सीईओले डाटा सुरक्षालाई प्राथमिकता दिने आश्वासन दिएका छन् ।

एपले युवाको मानसिक अवस्थालाई असर गरिरहेको छ

मार्च २०२२ मा, आठ अमेरिकी राज्यहरूले कसरी टिकटक प्रयोगले युवाहरूको मानसिक र शारीरिक स्वास्थ्यलाई असर गरिरहेको छ भनेर अनुसन्धान गर्न थाले । अनुसन्धानले कसरी प्लेटफर्मको डिजाइन र एल्गोरिदमहरूले प्रयोगकर्ताहरूलाई, विशेष गरी साना बालबालिकाहरूलाई लामो समयसम्म व्यस्त राख्छ भनेर बुझ्न खोज्यो । यस आलोचनाको जवाफ दिँदै, टिकटकले १८ वर्ष मुनिका प्रयोगकर्ताहरूका लागि प्लेटफर्म सुरक्षित बनाउन धेरै कदम चालेको बताएको छ ।

अब के हुने हो ?

टिकटकको बारेमा विवाद अमेरिकी राजनीतिक र कानूनी सर्कलमा लगातार गहिरो छ । जहाँ सुरक्षा र डेटा गोपनीयताको बारेमा चिन्ताहरू छन्, टिकटकको लोकप्रियताले यसलाई चुनौतीपूर्ण प्रतिबन्ध गर्ने योजना बनाउँछ । टिकटकले कसरी आफ्नो सञ्चालन कायम राख्छ र यस विवादको समाधानले कुन दिशा लिन्छ भन्ने कुरा आगामी दिनमा हेर्न रोचक हुनेछ । भारतमा अहिले पनि टिकटक प्रतिबन्ध छ । नेपालमा पनि केही समय अगाडिसम्म टिकटक माथि प्रतिबन्ध लगाइएको थियो । जब नेपालमा नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी ओलीको नेतृत्वमा नेपाली कांग्रेसको गठबन्धनको सरकार बनेपछि नेपालले टिकटक माथि लगाएको प्रतिबन्ध हटाएको हो ।

नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजद्वारा प्रादेशिक छात्रवृत्ति वितरण

काठमाडौं । मुनाफारहित सामाजिक शैक्षिक संस्थाका रूपमा सञ्चालित नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजले प्रादेशिक छात्रवृत्ति वितरण गरेको छ । कलेजले आइतबार प्रादेशिक छात्रवृत्ति परीक्षामा सर्वोत्कृष्ट भएका पाँच वटा प्रदेशका विद्यार्थीलाई पूर्ण छात्रवृत्ति प्रदान गरेको हो ।

प्रादेशिक छात्रवृत्ति पाउनेहरूमा मधेश प्रदेशबाट अभिषेक कुमार यादव, बागमती प्रदेशबाट सुवास गिरी, गण्डकी प्रदेशबाट पार्वती पनेरु, लुम्बिनी प्रदेशबाट विजयकुमार यादव र सुदुरपश्चिम प्रदेशबाट सरोज देउवा रहेका छन् । कोशी प्रदेश र कर्णाली प्रदेशबाट भने प्रादेशिक छात्रवृत्ति छनौट बाँकी रहेको छ । नयाँ शैक्षिक सत्रको भर्ना अभियान अभै केही दिन बाँकी रहेकाले दुई प्रदेशको प्रादेशिक छात्रवृत्ति वितरण गर्न बाँकी छ ।

छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीहरूले क्रमशः इलेक्ट्रिक्स एण्ड इलेक्ट्रोनिक्स, सिभिल इन्जिनियरिङ, कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, विडिओ, सिभिल एण्ड रलर इन्जिनियरिङ विषयमा अध्ययन गर्नेछन् । छात्रवृत्ति पाउने सबै विद्यार्थीहरूले सामुदायिक विद्यालय अध्ययन गरेका छन् । कलेजले प्रादेशिक छात्रवृत्ति प्रदान गरेर दुरदराजमा रहेका गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई इन्जिनियरिङ शिक्षा हासिल गर्ने अवसर दिएकोमा विद्यार्थीहरूले कृतज्ञता व्यक्त गर्दै मेहनत गरेर अध्ययन गर्ने बताए ।

कलेजका सहायक प्राचार्य मोहनध्वज केसीले छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थीलाई बधाई

तथा शुभकामना दिँदै पोखरा विश्वविद्यालयको छात्रवृत्ति मापदण्ड अनुसार प्रादेशिक छात्रवृत्तिको परीक्षा लिइएको बताउँदै कलेज सदैव जेहेन्दार र मेहनती विद्यार्थीहरूको पक्षमा रहेको बताउनु भयो । कलेजका प्राचार्य दुर्गाप्रसाद भण्डारीले छात्रवृत्तिको मर्यादा र गरिमालाई कायम राख्नेगरी मेहनतका साथ अध्ययन गर्न सुझाउनु भयो । सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको इन्जिनियरिङ शिक्षामा पहुँच पुगोस् भन्ने हेतुले कलेजले प्रादेशिक छात्रवृत्ति दिँदै आएको प्राचार्य भण्डारीको भनाई छ ।

कलेजले हरेक वर्ष ७० लाख बराबरको प्रादेशिक छात्रवृत्ति वितरण गर्ने बताउँदै प्राचार्य भण्डारीले भन्नुभयो,'नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजले वर्षेनी गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीलाई विभिन्न छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै आइरहेको छ । यस वर्षपनि विभिन्न प्रदेशहरूबाट प्रादेशिक छात्रवृत्तिमा विद्यार्थीहरूले प्रतिष्पर्धा गर्नुभएको छ । सामुदायिक विद्यालयमा पढेका विद्यार्थीहरूलाई इन्जिनियरिङ अध्ययन गर्न प्रेरित गर्नका लागि कलेजले यो छात्रवृत्ति प्रदान गरेको हो ।'

कलेजले हरेक वर्ष सामुदायिक स्तरमा कलेजका विकासमा उल्लेखनीय योगदान गर्दै आइरहेको चाँगुनारायण नगरपालिकाका ४ वटा वडाका दुई जना विद्यार्थी, कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाको वडा नं. ७ गरी ५ वटा वडा बाहेक चाँगुनारायण नगरपालिकाले सिफारिस गरेका गरिब, जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई पूर्ण छात्रवृत्ति र ५०

भक्तपुरमा स्काउटको साहसिक खेल

स्काउटको साहसिक खेलको महत्त्व धेरै छ, विशेष गरी बालबालिका र युवाहरूको व्यक्तित्व विकास, सामाजिक सञ्जाल विस्तार, र शारीरिक तथा मानसिक क्षमताको वृद्धि गर्न यसको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको छ। साहसिक खेलहरू चुनौतीपूर्ण र जोखिमपूर्ण हुने भएकाले सहभागीहरूले आफ्नो डरलाई जित्दै आत्मविश्वास बढाउन सक्छन् भन्दै स्काउट खेलहरू सामूहिक प्रयासमा आधारित हुन्छन्। यसले सहभागीलाई अरूसँग सहकार्य गर्न र नेतृत्व गर्न सिकाउँछ। साथै विविध सांस्कृतिक र सामाजिक पृष्ठभूमिका व्यक्तिहरूसँग सम्पर्कमा आउँदा सहभागीहरूले मित्रता र सामूहिक भावना बढाउँने कुरा ज्वकजल्लभ ऋकुउ ब्मभ चाँगुनारायण नगरपालिका - ७ स्थित बागेश्वरी सुरु गरेको त्यहाँका व्यवस्थापक किशोर गोसाइले बताउनुभयो। शारीरिक व्यायामसँग सम्बन्धित हुने भएकाले स्वास्थ्य सुधार गर्न र सक्रिय जीवनशैली अपनाउन प्रेरित गर्छ। यसबाट स्काउट बालबालिका तथा सहभागीहरूले ठूलो आनन्द र सन्तुष्टि अनुभव गर्छन्, जसले उनीहरूको सकारात्मक सोचलाई प्रवर्धन गर्छ। यो प्रकृतिमा आधारित खेलहरू भएकोले वातावरणप्रति प्रेम र संरक्षण गर्ने भावना विकसित गर्छन्। यस्ता खेलहरूले सहभागीलाई चुनौतीपूर्ण परिस्थितिमा निर्णय लिन र

समस्या समाधान गर्न सक्षम बनाउँने क्याम्प सुपरभाइजर सुशान्त नयाँजुले बताउनुभयो। साहसिक खेलहरूले युवा पुस्तालाई अनुशासन, आत्मनिर्भरता, र साहसिक व्यक्तित्वको विकास गर्न सहयोग पुऱ्याउँछन्। स्काउटको साहसिक खेल मात्र मनोरञ्जनको साधन नभई व्यक्तित्व विकासको मार्ग पनि हो। उक्त क्याम्पमा मिति २०८१ मंसिर २१ देखि २३ गते सम्म ४ ओटा विद्यालयका १०० जना भन्दा बढी स्काउटका एडभाञ्चर क्याम्प भइरहेको स्काउट मास्टर जीवन सुवालले जानकारी गर्नुभयो। स्काउट र खेल (कअयगतप्लन बलम कअयचतक) का बिचमा गहिरो सम्बन्ध छ।

स्काउटिङको उद्देश्य केवल सामाजिक र नैतिक विकास मात्र नभएर शारीरिक फिटनेस र आत्मविश्वास बढाउनु पनि हो, जसमा खेलले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। स्काउट गतिविधिहरूमा हाइकिङ, क्याम्पिङ, डोरी चढ्ने (रोप क्लाइम्बिङ), ट्रेकिङ, र विभिन्न शारीरिक अभ्यास समावेश हुन्छ। यी सबै गतिविधिहरूले खेलका माध्यमबाट शारीरिक स्वास्थ्य सुधार्न सहयोग पुऱ्याउँछ। खेल खेल्दा समूहको भावना र नेतृत्व क्षमता विकास हुन्छ। स्काउटिङमा, खेलहरू प्रायः समूहमा गरिन्छ, जसले गर्दा टोलीका सदस्यहरूबीच सहकार्य र समन्वय सिक्ने

भएकोले यसको महत्त्व हुने स्काउट मास्टर निर्जला प्रजापतिले बताउनुभयो। खेलले व्यक्तिका आत्मविश्वास र अनुशासन विकास गर्न मद्दत गर्छ। स्काउटिङले यसलाई अभ्र प्रभावकारी बनाउँछ, किनकि स्काउटहरूले नियमित रूपमा चुनौतीपूर्ण गतिविधिहरूमा भाग लिन्छन्। खेलले तनाव कम गर्छ र सकारात्मक मानसिकता विकसित गर्छ। स्काउटिङमा, खेल र अन्य गतिविधिहरूले बच्चाहरूलाई समस्या समाधान गर्ने क्षमता, धैर्य र आत्मनियन्त्रण सिकाउँछ। स्काउट खेलहरू सधैं शारीरिक मात्र हुँदैनन्, तिनीहरू रणनीतिक सोच, तर्क क्षमता, र शीघ्र निर्णय गर्ने सीप पनि बढाउँछन्।

बालबालिकाहरूलाई समाजमा घुलमिल हुन र राम्रो सम्बन्ध बनाउने अवसर दिन्छ। स्काउटिङमा सहभागीहरू विभिन्न पृष्ठभूमिका साथीहरूसँग खेल खेल्ने मौका पाउँछन्, जसले सामाजिक अन्तरघुलनलाई प्रोत्साहित गर्छ। स्काउटिङमा दौड, छुपाछुपी, र ट्रेकिङ, गीत, नृत्य, र टोली खेल, नक्सा अध्ययन, हाइकिङ र सरप्राइज एक्टिभिज खेलहरूको समिश्रणले शारीरिक, मानसिक, र सामाजिक विकासमा सन्तुलन कायम राख्छ। यो बच्चा, किशोर, र युवाहरूका लागि जीवनभर उपयोगी हुने गुणहरू सिक्न भक्तपुर मै क्याम्प साइड सुरु गरेको छ।

सात गाउँले जात्रा र विविध दृष्टिकोण

देवराज महर्जन

भौगोलिक अवस्थिति :

काठमाडौँको दक्षिणपश्चिममा रहेका सात गाउँहरू पाँगा, नगाउँ, कीर्तिपुर, बोसीगाउँ, सतुङगल, ल्व्कोट र मच्छेगाउँमा मनाइने जात्रालाई सातगाउँले जात्राको रूपमा लिने गरिन्छ। आजभोलि जनसंख्याको वृद्धिसँगै थप नयाँ बसावासले अन्य गाउँहरूसमेत यस जात्रामा आवद्ध भैसकेको स्थिति छ र जात्रा गर्ने परम्परामा क्रमिक रूपमा परिवर्तन पनि आइरहेको छ। यसले गर्दा सात गाउँले जात्रा अब साविक भन्दा बढी गाउँहरूमा मनाउने गरिन्छ। कीर्तिपुर नगरपालिका वनिसकेपछि पाँगा, नगाउँ र कीर्तिपुर तीन गाउँहरू नगरपालिकाभित्र रहेका छन् भने अन्य गाउँहरू पनि चन्द्रागिरी नगरपालिका अन्तर्गत पर्दछन्। विशेषगरी सात गाउँले जात्राको सम्बन्ध तीनथानाको वखु अर्थात बल्खु खोला नजिक रहेको पीठसँग छ।

किंवदन्ती:

पौराणिक किंवदन्ती अनुसार काठमाडौँमा भएको होम यज्ञबाट छुटेर उड्दै आएका एकजोडी परेवा कीर्तिपुरको पश्चिमपट्टिको वखु पीठमा आएर अन्त्य भएको हुनाले तिनै परेवाको अन्त्यको हिसावले नेपालभाषामा वखुमद अर्थात परेवाको दाहसंस्कार (अन्त्य) भयो भन्ने अर्थमा लिइन्छ। नेपालभाषामा परेवालाई वखु र अन्त्यलाई मन्त भनिन्छ। यस अर्थमा वखुमन्त अपभ्रंस भएर वखु मरः वा वखु मलः भएको मानिन्छ। तालपत्रको आधारमा कुरा गर्दा वखुमरःको अर्थ हुन्छ, खोला किनारको जात्रा। यहाँ वखुको अर्थ खोला किनार र मरःयाको अर्थ जात्रा हो। मुःया, सिन्ध्याको रूपमा मनाइने यस सात गाउँले जात्रालाई वैदिक तान्त्रिक पंजासँग जोड्ने हो भने अष्टमात्रिकाको जयजयकारको रूपमा लिन सकिन्छ। रुद्रायणी, ब्रम्हायणी, माहेश्वरी, वैष्णवी, महालक्ष्मी, इन्द्रायणी, कौमारी र सरस्वतीलाई अष्टमात्रिकाको रूपमा पूजा गर्ने गरिन्छ। यसैगरी भोजको सिलसिलामा गणपूजा गर्ने चलन पनि छ। गणेश, गंगा, काली, सिधिनी र व्याघिनीजस्ता पंचतत्वको प्रतीकका रूपमा अदुवा, बारा, खेपी, चपी, हिला र पँला राख्ने गरिन्छ।

जात्रा:

सात गाउँले जात्रा खास गरेर अष्टमी, नवमी र दशमी गरी तीन दिन मनाइने गरिन्छ। पूर्वजको भनाइ अनुसार कीर्तिपुरको पूर्व खोकना, दक्षिणकाली, क्वार (हाल) बाट शुरु हुँदै आउने जात्राको क्रम सात गाउँले जात्राको रूपमा विशेषगरी कीर्तिपुरमा नगाउँ, पाँगा र कीर्तिपुर

गरी सातभन्दा बढी गाउँहरूमा सम्पन्न गर्ने गरिन्छ। नेवार वस्तीमा सम्पन्न गरिने यो जात्रा मल्लकालदेखि शुरु भएको विश्वास गरिन्छ।

नगाउँमा माटोको भाँडो समाई काम्ने जात्रा:

कीर्तिपुर र पाँगाबीच अवस्थित सानो गाउँ नगाउँमा मनाइने जात्रा माटो भाँडो समाई काम्ने जात्रा हो। सप्तमीमा छोयलाभू (पोलेको छोयला खाई भोज) गरिसकेपछि औपचारिक रूपमा जात्रा शुरु भएको मानिन्छ र भोलिपल्ट अष्टमीको दिन लाछिमा

राखेका बालकुमारीमा पूजाआजा गर्ने गरिन्छ। बेलुकीपखः बाजागाजाका साथ खटमा राखी बालकुमारीलाई पीठमा पुर्‍याइन्छ र राती बलिकासाथ विधिपूर्वक होमयज्ञ गरिन्छ। हरेक वर्ष यो जात्रामा एकपटकमा ५ जना गुठियारहरूलाई पंच तत्वको प्रति

कारात्मक रक्सी, दूध, रगत, दही र जल राखेको भाँडो समाउन लगाइन्छ। यसरी भाँडो समाएकाहरूलाई बन्धन धागोले चक्र बनाई गुभाजुले विभिन्न मन्त्रवाचन गरेपछि विस्तारै विस्तारै तिनीहरू भाँडोसहित काम्न थाल्छन्। मध्यराती गरिने यो जात्रा जाडोका कारण कामेको हो वा मन्त्रको कारण कामेको सोध गर्न बाँकी नै छ। गुभाजुले जब उनीहरूको हातको भाँडो लिने र धागोको बन्धनबाट छुट्टयाउँछ, नकाम्ने विश्वास गरिन्छ। अचम्मको कुरा त यो छ कि दूधको भाँडो बोक्ने एकजना मात्र काम्दैनन्। भोलिपल्ट पूजाआजा गरिसकेपछि बेलुकीपख बालकुमारीलाई बाजागाजासहित पुनः आफ्नै ठाउँमा ल्याउने गरिन्छ र सबैमिलेर पक्तिभोजमा सामेल हुन्छ। दशमीको दिन भने गुठियारहरूबीच निर्णय गर्नुपर्ने कुरामा छलफल गर्ने र नयाँ सदस्यहरू थप्ने कार्यमा

व्यस्त हुन्छन्।

पाँगामा विष्णुदेवी र बालकुमारी जात्रा:

पाँगा साविक विष्णुदेवी र बालकुमारी दुई गाविसहरू मिलाई बनेको गाउँ हो। हाल यो कीर्तिपुर नगरपालिकाका वडा नं. ९, १०, ११ र १२ वडाहरू अन्तर्गत पर्दछन्। जात्रा मनाउने सवालमा पाँगालगायत भत्केपाटी, लनगोल, इटागोल र भाजंगलसमेत यसै जात्रामा आवद्ध रही आएका छन्। जात्रा पीठसँग सम्बन्धित भएकोले जात्राको संचालन कार्यमा सना गुठी सक्रिय हुन्छन्। पाँगामा दुवाल गुठी १, महर्जन गुठी ३ (तः गुथि, चि गुथि र दे गुथि), खड्गी गुठी १ र कपाली गुठी १ रहेका

छन्। स्थानीय जात्रा कार्यमा गुठिहरूको आ-आफ्नै खालको जिम्मेवारीहरू रहेका हुन्छन्। विशेषगरी मूर्ति सुरक्षे व्यवस्थापनमा कपाली, जात्रा संचालनमा महर्जन गुठि, गणपूजामा दुवाल गुठि, बलिपूजामा खड्गी गुठि सक्रिय रहदै आएका छन्। सप्तमी छोयलाभूको दिन बालकुमारी पीठ देउखेलमा मण्ड म्ये (सानो राँगो) बलि दिने र गुठिहरूले प्रसादस्वरूप मासु भाग लिने, त्यसलगत्तै पाँगा लाछि अर्वास्थित विष्णुदेवी र बालकुमारी मूर्तिलाई खटमा राखिन्छ र बालकुमारी खटलाई सोही दिन बाजागाजासहित देउखेलस्थित पीठमा लाने गरिन्छ र रातभरी आगोवाली जाग्राम बस्ने गरिन्छ। भोलिपल्ट अष्टमीको दिन दुवै खटमा विहानसवेरैदेखि पूजा आजा गरिन्छ र साँफपख विष्णुदेवी खटलाई पनि भाजंगलस्थित पीठमा बाजागाजासाथ पुर्‍याइन्छ। सोही राती श्रेष्ठहरूद्वारा गणपूजा गरिसकेपछि दुवै पीठबाट पाँगाको देफल्चामा कसैले चाल नपाउनेगरी विना आवाज ल्याइपुर्‍याइन्छ। विहान

सवेरैदेखि उक्त ठाउँमा नवमीको दिन सिन्ध्याको रूपमा दर्शनार्थीहरूको भीड जम्मा हुन्छन्। गाउँभरीका विभिन्न समूहहरूको बाजागाजासहितको लामवद्ध पूजाआजा र गुन्जायमानले जात्राको रौनक बढाउँछ, यस दिन पनि बलि दिन चाहनेले बलि दिने गर्दछन्। करिव विहानको १२ बजेसम्ममा द्वारेपूजाको व्यवस्था हुन्छ, मतलब द्वारेपूजालाई अन्तिमपूजाको रूपमा मानिन्छ। त्यसपछि सो ठाउँबाट खट उठाई ढोकासीमा ल्याई पुर्‍याउने चलन छ। यसपछि खटलाई गाउँको विभिन्न टोलटोलमा घुमाइन्छ र अन्त्यमा लाछिमा साँफ मूर्तिवाहेक सम्पूर्ण सजावत विगानै काम हुन्छ। खटयात्राको समाप्ती हुन्छ।

कीर्तिपुरको इन्द्रायणी र गणेश जात्रा:

पाँगामा जस्तै सप्तमीको दिन छोयलाभू गरी अष्टमीको दिन कीर्तिपुर वडा नं. १ स्थित देवढोका पीठमा इन्द्रायणी र गणेशको खट लैजाने गरिन्छ। खटमा राखेको इन्द्रायणी र गणेशलाई विहानसवेरैदेखि पूजाआजा गरिसकेपछि सिन्हःयाको दिन बाजागाजासहित लस्करद्वारा टोल टोलमा घुमाइन्छ। हरेक साल गुठियारहरूको एकता र सक्रियताका कारण खटयात्रा बोक्ने जिम्मेवारी टोलटोलले वहन गर्दछन। परिणाम त कीर्तिपुरको विभिन्न टोल बाजागाजासहित परिक्रमा गर्न कुनै कठिनाइ हुँदैन।

नैकाप, सतुङगलको खटयात्रा तथा बosisगाउँ र मच्छेगाउँको भाँडोजात्रा:

कीर्तिपुरको पश्चिमतिरको बल्खुखोला नजिक रहेको तीनथाना गाविसमा पर्ने दोभान पीठमा सात गाउँले जात्राको प्रतीकका रूपमा जात्रा संचालन हुन्छ। दशमीको

दिन सिन्हयाको रूपमा अधिल्लो दिन आ-आफ्नो ठाउँबाट ल्याई पुर्‍याएका खट तथा भाँडाका मूर्तिलाई विधिपूर्वक पूजाआजापछि आ-आफ्नै गाउँमा फिर्ता लाने चलन छ। फिर्ता लगी आफ्नो ठाउँका टोलपरिक्रमापछि जात्रा समाप्त हुन्छ। बल्खुको जात्राको एउटा विशेषता के हो भने तालमा खटलाई नचाउने र आफूपनि सोही तालमा नाच्ने गरिन्छ। यसो गर्दा टाढा टाढाबाट हेर्न आउने दर्शकहरूको भीड बाक्लो पाइन्छ।

धार्मिक दृष्टिकोण:

हिन्दुहरूका अनुसार अष्टमात्रिकालाई शक्ति पीठका रूपमा लिन सकिन्छ। मानव

शरीरको सुष्टि पंचतत्वबाट बनेको कुरालाई हिन्दुहरू विश्वास गर्दछन्। आफ्नो शरीरलाई रोग र अन्य भयबाट मुक्त गरी जन्ममृत्युमा सन्तुलन होस, पाप, अकर्म जस्ता नराम्रा कार्यहरू नगरुन् र मानिस सबैको एउटै बाटो जन्मपछि मृत्यु अवश्यमभावी छ भन्ने कुरा बोध गराउनु जात्राको धार्मिक दृष्टिकोण रहेको छ।

साँस्कृतिक दृष्टिकोण:

नेवार वस्तीमा कार्य व्यस्तका वावजुद पनि जीवनलाई सन्तुलन कार्यमा राख्न समय समयमा गरिने साँस्कृतिक पर्वको रूपमा जात्रालाई पनि लिइन्छ। विशेषगरी यो जात्रा जाडोको समयमा मानिन्छ। धान काट्ने र गर्हुँ छर्ने कार्यको समाप्तीसँगै फूसंदको समयमा मनाइने यो चाड कीर्तिपुरको ठूलो चाड मध्येमा पर्छ। गुठिलाई निरन्तरता दिनु र वर्षको एकचोटी हरहिसाबकिताब चुक्ता गर्नु यसको महत्वपूर्ण पक्ष हो। यो चाड संचालनको लागि आवश्यक बाजागाजाहरूको व्यवस्थापनमा संस्कृतिको ठूलो हात छ। इन्द्रबाजा बजाउनको लागि मात्र पनि गुठिले कार्यकर्ताको व्यवस्था गरेको छ। संस्कृतिको नाममा मात्र यसको निरन्तरता भैरहेको छ। व्यक्तिगत वा समूहगतमा हालसम्म कसैले पनि यसको संरक्षण गरेको देखिँदैन। बाँसुरी र धिमेबाजाको निरन्तरता र विकास भने आवश्यक भन्दा बढी नै भैरहेको देखिन्छ।

सामाजिक दृष्टिकोण:

समाजमा रहेका विभिन्न वर्गहरू विना भेदभाव एकै ठाउँमा पूजा आजा गरी आफ्नो जीवन विताउने र गुठि कार्य, सहयोगी भावना, खट बोक्ने, मित्रता गाँस्ने र नातेदारहरू बोलाई भोज खाने परम्पराले बलियो सामाजिक आधार बनाएकोछ।

आर्थिक दृष्टिकोण:

हिजोआज चाडको नाममा धेरै खर्च गर्ने चलन बढेको छ। यसैले आर्थिक दृष्टिकोणले खर्चालु देखिन्छ तैपनि यस पर्वलाई महोत्सवको रूपमा संचालन गर्ने हो भने आर्थिक पक्षको सवल गर्ने तरिकावारे सोच्नु जरुरी छ। स्थानीय चाडलाई आन्तरिक पर्यटनसँग जोडेर कार्य संचालन गर्ने हो भने आर्थिक लाभ पनि फलदायी नै हुनेछ।

वातावरणीय दृष्टिकोण:

चाडपर्वको महत्व आफ्नै ठाउँमा हुन्छ। चाड पर्वको नाममा वातावरणमा हुने असन्तुलन कार्य जस्तै खानेकुराको खपत, ध्वनी प्रदुषण, जैविक तथा अजैविक वस्तुको खपत आदिलाई व्यवस्थापन गर्न सक्नुपर्दछ र सबैको कर्तव्य पनि हो।

शारीरिक क्रियात्मक दृष्टिकोण:

चाडवाडको नाममा तयार गरिने विभिन्न किसिमका खानेकुरा सेवनले मानव स्वास्थ्यमा

बाँकी पेज ६ मा

तेजपात प्रयोग कसरी गर्ने ?

खानाको स्वाद र बास्ना बढाउन तेजपात अर्थात् तेजपत्ताको प्रयोग गर्ने चलन पुरानै हो। सामान्यतया चिया वा तरकारीमा स्वादको लागि मसलाको रूपमा उपयोग गरिने तेजपात स्वास्थ्यको दृष्टिले पनि निकै फाइदाजनक हुन्छ।

सुगन्धित स्वाद हुने यसको पातमा आवश्यक पोषक तत्व र खनिज हुन्छ। तेजपातमा भिटामिन ए, भिटामिन सी, आइरन, पोटاسियम, क्याल्सियम र म्याग्नेसियम उच्च मात्रामा पाइन्छ। यसमा इन्जाइमहरू पनि हुन्छन्, जसले प्रोटीनलाई तोड्न र पाचन सुधार गर्न मद्दत गर्छन्। आयुर्वेदक भाषामा यसलाई सिनामोम्मम् टमला भनिन्छ। नेपालमा रूखको पातलाई तेजपात र वोक्रालाई दालचिनी भन्ने गरिन्छ। दालचिनी भनेको फरक प्रजाति, सिनामम्मम् भेरम (पर्यायवाची सिनामम्मम् जेलेनिकम) हो। यो तराईदेखि मध्यपहाडी क्षेत्रमा पाइन्छ।

के-केका लागि उपयोगी हुन्छ ?

आयुर्वेदमा तेजपातलाई स्वादको लागि मात्र नभई औषधिको रूपमा पनि प्रयोग गरिन्छ। यसलाई ज्वरो, रघाखोकी, अपच, कब्जियत जस्ता समस्यामा औषधिको रूपमा प्रयोग गरिन्छ। छाालासम्बन्धी रोग र कपालका लागि पनि यो उपयोगी हुन्छ। त्यस्तै घरमा भिंगा र साइला हटाउन पनि प्रयोग हुन्छ।

चियामा दैनिक तेजपात राखेर खाँदा मोटोपनको समस्याबाट बचाउनुका साथै रोगप्रतिरोधात्मक क्षमता पनि बढाउँछ।

आधुनिक अनुसन्धान अनुसार तेजपात मधुमेहमा पनि प्रभावकारी देखिएको छ। सन् २०१६ मा जर्नल अफ बायोकेमिकल न्यूट्रिसनमा प्रकाशित शोधमा टाइप २ मधुमेहबाट पीडित व्यक्तिले तेजपात खानु उपयोगी हुने उल्लेख गरिएको छ। यसबाट विरामीको रगतमा ग्लुकोजको मात्रा सामान्य बनाउन मद्दत गर्छ।

त्यस्तै यसमा एन्टिहाइपररलिपिडेमिक इफेक्ट पनि भनिन्छ। यसले शरीरमा खराब कोलेस्टेरोल र अनावश्यक तरल पदार्थलाई घटाएर गुड कोलेस्टेरोल सुधार गर्न पनि मद्दत गर्छ।

तेजपात एन्टिइन्फ्लेमेटरी गुणले भरपुर हुन्छ। यसमा हुने भिटामिन सीले दाँत र गिजालाई स्वस्थ राख्न मद्दत गर्छ र दाँत दुखाइबाट पनि राहत दिन्छ। बाथरोगमा विरामीलाई यसको तेल प्रयोग गर्न सकिन्छ, जसले जोनीको दुखाइ कम गर्छ।

तेजपातमा भिटामिन ए र सीका साथै फोलिक एसिड पनि हुन्छ। यसले पेटसम्बन्धी समस्या मुक्त गर्न मद्दत गर्छ। कब्जियत र एसिडिटीको समस्यामा तेजपातले औषधिकै काम गर्छ।

यसबाहेक हृदयरोगको जोखिम कम गर्न र माइग्रेनसँग लड्न तेजपातले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। यसले एसिडिटी, डन्डीफोर, निद्रा नलाग्ने समस्या हटाउनुका साथै क्यान्सर जस्तो रोगमा राहत पुर्‍याउँछ।

कसले खान मिल्दैन ?

रगत पातलो गर्ने औषधि खाइरहेका व्यक्तिले तेजपात खानु हुँदैन। तेजपातको अत्याधिक प्रयोगले शरीर सुनि्ने समस्या हुनसक्छ।

कहिले खाने ?

तेजपातलाई बिहान र बेलुका खान सकिन्छ। मधुमेह, मोटोपन, कोलेस्टेरोलको लागि तेजपात बिहान खाली पेटमा चिया बनाएर वा पाउडर बनाएर एक चम्चा खानुपर्छ। त्यस्तै पेट फुल्ने, एसिडिटी तथा ग्यासको समस्या हुनेले खानापछि खानुपर्छ।

कसरी प्रयोग गर्ने ?

खानासँगै पकाउँदा तेजपातको औषधीय गुण नष्ट हुन्छ। त्यसैले यसलाई खानेकुरा आधा पाकिसकेपछि वा पाकन लागेपछि माथिबाट हाल्नुपर्छ। तर हामीकहाँ भने सुरुमा नै तेलमा हाल्ने चलन छ। स्वाद र बास्ना आउँछ तर त्यसमा भएको औषधीय गुण प्राप्त हुँदैन।

चिसोमा दीर्घरोगीलाई मर्निडवाक जोखिमपूर्ण

काठमाडौँ। यतिवेला चिसो मौसम छ। मौसम परिवर्तनसँगै हाम्रो जीवनशैलीमा परिवर्तन आउँछ। वायुमण्डल हामीभन्दा केही माथि मात्रै घुमिराखेको हुन्छ। भौगोलिक बनोटका दृष्टिले काठमाडौँ कच्ौरा जस्तो छ। जसका कारण यहाँको वायु वारपार हुन पाउँदैन। अहिलेको बढ्दो जनघनत्व, अव्यवस्थित शहरीकरण, अव्यवस्थित निर्माण, पुराना डिजेल इन्जिनहरू, कलकारखानामा पुराना मेसिन, धुवाँ फाल्ने मेसिन, जंगलमा लाग्ने डढेलोलगायतका कारण वायु प्रदूषण उच्च बिन्दुमा पुग्ने गर्दछ। अहिले यो बढ्दो क्रममै छ।

संसारमै काठमाडौँ विश्वका उच्च प्रदुषणयुक्त शहरमा गनिन्छ। स्वीस वायु गुणस्तर मापन गर्ने कम्पनी आइक्यू एयरले काठमाडौँलाई तेस्रो प्रदूषित सहरको सूचीमा राखेको हो।

अल्यकालीन असरः वायु प्रदूषण बढ्दै गयो भने भाइरलका ब्याक्टेरियल संक्रमण पनि बढ्दै जान्छन्। धुवाँ र धुलोका कणमा भाइरस, ब्याक्टेरिया टाँसिएर हाम्रो नाक या श्वासनलीको माध्यमबाट फोक्सोसम्म पुग्ने गर्छन्। फोक्सोको एयरप्वाक्स अर्थात् फोक्सोको अन्तिम बिन्दुसम्म तिनले प्रवेश पाउँछन्। ब्याक्टेरियाको पहुँच फोक्सोमा पुगेपछि त्यसले संक्रमण फैलाउँछ। त्यस्तै श्वासनलीमा म्युकस अर्थात र्याल, त्यो पनि सुख्खा हुन्छ।

श्वासनली सुख्खा भएर घाँटी खसखस हुने, खोकी लाग्ने, रुघा लाग्ने, नाक सुख्खा हुने जस्ता समस्या देखा पर्छन्। भाइरल र ब्याक्टेरिया इन्फेक्सन भयो भने ज्वरो आउने, पहेँलो खकार आउने, खकारमा रगत देखिने, छाती दुख्ने लगायतका समस्या हुने गर्दछन्।

दीर्घकालीन असरः वायु प्रदूषणको असर प्रत्यक्ष रूपमा नदेखिए पनि प्रत्येक १० जनामा १ जनाको मृत्युको कारण वायु प्रदूषण रहेको निष्कर्ष विश्व स्वास्थ्य संगठनले निकालेको छ। धूम्रपान कहिल्यै नगरेका व्यक्तिमा पनि क्यान्सर बढ्दो क्रममा छ। नेपालमा फोक्सोको क्यान्सर सर्वाधिक रहेको छ। त्यसको एउटा प्रमुख कारण वायु प्रदूषण हो भन्ने विभिन्न अध्ययनले देखाएका छन्। त्यस्तै लामो समयसम्म वायु प्रदूषण प्रभाव रह्यो धुवाँ धुलोका कणहरू स्वासनली हुँदै रगतसम्म पुग्न थाल्छन् र रगतका धमनी नसा साँघुरीन थाल्छन्। जसका कारण उच्च रक्तचाप हुने, हृदयघात हुने, स्टोक अर्थात पक्षघात लगायतका दीर्घकालीन समस्याको जोखिम वायु प्रदूषणले बढाउने गर्दछ। त्यस्तै बाँक्रोपनको समस्या बढाउने, सुगर बढाउने, कपालका रौंहरू झर्ने, छालामा चाउरी पर्ने, आँखामा संक्रमण हुने, हाडजोर्नी कमजोर हुँदै जाने, जस्ता समस्या वायुप्रदूषणले बढाउने गर्दछ। चिसो मौसम आफैँले नै संक्रमण बढाउँछ। श्वासनली साँघुरिने, रगतका नली खुम्चिन्छन्। त्यसैले रक्तचापले हृदयघात र ब्रोडकाइटिसको जोखिम बढाउँछ। बालबालिका, वृद्धवृद्धा छातीमा चिसो गढेर अस्पताल पुगिरहेका हुन्छन्। त्यसैमाथि वायुप्रदूषणले यस्ता समस्यालाई अझ बढाउने काम गर्दछ।

बिहानीको समयमा धुवाँ धुलोका कण थेंग्रिएर बस्छन्। जमिनको केही सतहमाथि मात्रै यो प्रदूषण रहेको हुन्छ र श्वाससप्रस्वासको माध्यमबाट हाम्रो शरीरभित्र यसले सहजै प्रवेश पाउँछ। जसले भाइरल संक्रमणको सम्भावना बढेर जान्छ, भने बिहानको समयमा चिसोले गर्दा कठ्याडिग्रिने समस्या, चिसोका कारण स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक असर धेरै पर्ने भएकाले जाडोको वेलामा मर्निडवाक नगर्नु नै राम्रो मानिन्छ।

सात

कतिको हानि गर्न सक्तछन् र शरीरलाई ती खानेकुराहरूले कति पोषण दिन सक्छन् भन्ने कुराको ख्याल गर्दै भोजको व्यवस्थापन गर्न सकेमा अझ फलदायी हुने देखिन्छ । सात गाउँले जात्राको विशेष परिकारको रुपमा मासुको भोल जमाउनु अर्थात थलथले, यो नेवारी खानाको विशेष प्रकार हो । यसवाहेक अन्य विभिन्न किसिमका खानेकुराहरूमा कावोंहाइड्रेट, प्रोटिन, बोसो चिल्लो, भिटामिन खनिज आदिवारे पनि ध्यान दिनु जरुरी हुन्छ । चाडमा सेवन गरिने अत्यधिक मध्यपानले त भन

स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर नै गछ्छ । भारी खटलाई उठाउँदै साडैं टोल परिक्रमा गर्दा गुठियारहरूको शारीरिक स्फूर्ति पनि त्यतिकै बढ्ने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

मानवीय दृष्टिकोण:

सात गाउँले जात्राले मानवीय दृष्टिकोणको पहिचान दिन पनि मद्दत गर्छ । यो चाडमा गुठिद्वारा आयोजना गरिने भोजमा पुरुष र महिलाको समान सहभागिताले एकातिर समानताको अधिकारको कालत गर्न सहयोग गरिरहेको छ भने अर्कोतिर बालबच्चादेखि बुढापाकासम्मको सहभागिताले कसैको मानवअधिकार हनन नभएको इंगित गर्दछ ।

लैगिक दृष्टिकोण:

अष्टमात्रिकाको आराधनाले नारीशक्तिमाथि विस्वास गरेको ठहर्छ । प्राचीनकालमा नारीहरूको वाहुल्यता बढी भएको छ र नारी पनि एक शक्ति हो, संयम हो भन्ने कुरा यो चाडले स्पष्ट गरेको छ ।

वर्गिय दृष्टिकोण:

सातगाउँले जात्रालाई वर्गिय रुपमा हेर्दा अलिकति फरक पाउन सकिन्छ । विशेषगरी कामदार बर्गले हरेक साँस्कृतिक कार्यहरूलाई निरन्तरता दिएको देखिन्छ । साँस्कृतिक भ्रमेलामा प्र्रय:जसो टाठाबाठा फसेको देखिदैन । वरु उनीहरू मख्ख परेर आनन्द लुट्ने गर्दछन् ।

शारीरिक दृष्टिकोण:

परमाणु युद्ध भयो भने के सुरक्षित होला विश्व ?

एजेन्सी । अहिले विश्वमै युद्धको माहोल बन्दै गइरहेको छ । साथै अहिले रुस, युक्रेन र मध्यपूर्वमा भएको हिंसात्मक घटना र सिरियामा भएको तख्ता पलटको घटना र अमेरिकी राष्ट्रपति ट्रम्पको फ्रान्स भ्रमणका क्रममा युक्रेनी राष्ट्रपति जेलेन्स्कीसँगको भेटवार्ता पछि रुसी राष्ट्रपति पुटिनबाट आएको प्रतिक्रियाका कारण परमाणु युद्धको खतरा बढ्दै गएको आकलन गरिएको छ । यसै बीच एक अध्ययनले आणविक युद्धले विकिरण, गर्मी र विस्फोटको प्रभावबाट मृत्यु मात्र नभई खाद्यान्न आपूर्तिमा समेत गम्भीर असर पार्ने देखाएको छ ।

आणविक युद्ध पछि पृथ्वीमा सबैभन्दा सुरक्षित स्थान: रुस र युक्रेन बीच युद्ध रोकिने कुनै संकेत छैन । यी दुईबीचको युद्ध भएको भण्डै दुई वर्ष दश महिना वितिसकेको छ । युक्रेनले हालै गरेको मिसाइल आक्रमणपछि, दुई देशबीचको तनाव बढेको छ । त्यसको जवाफमा रुसले पनि यस्तो कदम चाल्यो कि यस युद्धमा रुसले पहिलो पटक इन्टरकन्टिनेन्टल ब्यालिस्टिक मिसाइल प्रयोग गरेको थियो । यो लामो दुरीको मिसाइल आणविक वारहेड बोक्न पनि सक्षम छ । युक्रेनको गुप्तचर निकायले रुसले ठूलो हमला गर्न सक्ने आशंका व्यक्त गरेको छ । यसको अर्थ रुसबाट आणविक आक्रमणको जोखिम बढेको छ । अहिलेको उथलपुथलमा सारा

विश्वको नजर टिकेको छ । यदि रुसले युक्रेनमा आणविक हमला गर्‍यो भने के तेस्रो विश्वयुद्ध सुरु हुन्छ ? यदि यस्तो भयो भने, संसारका ती कुन देशहरू हुनेछन् जहाँ मानिसहरू सुरक्षित हुनेछन ?

एशियाको हालत के होला ?

तेस्रो विश्वयुद्धको अवस्था आयो भने दक्षिण एसियाली देशहरूमा जताततै विनाश हुनेछ । पाकिस्तानसँग आणविक हतियार छ । भारत पनि परमाणु शक्ति सम्पन्न देश हो । त्यसपछि भारतको अर्को छिमेकी राष्ट्र चीन पनि कसैभन्दा कम छैन । यसको मतलब, युद्धको अवस्थामा, स्थिति धेरै खराब हुनेछ । यो क्षेत्र सबैभन्दा संवेदनशील हुनेछ । यदि विश्वयुद्ध भयो भने, यस क्षेत्रमा ठूलो संख्यामा मानिसहरू नष्ट हुनेछन् । जे होस्, दोस्रो विश्वयुद्धमा अमेरिकाले जापानका दुई सहरमा आणविक बम खसालेको भयावहता बिसन गाढो छ ।

विस्फोटबाट बाँचेकाहरू भोकले मर्नेछन् ।

इकोनोमिक टाइम्सको एक रिपोर्ट अनुसार नेचर फुडमा हालै प्रकाशित एक अध्ययन अनुसार आणविक युद्धले विकिरण, ताप र विस्फोटको प्रभावबाट मृत्यु मात्र नभई खाद्यान्न आपूर्तिमा पनि गम्भीर अवरोध ल्याउनेछ । वायुमण्डल, महासागर र अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा आएको परिवर्तनका कारण विश्वका ६ अर्ब ७ करोड मानिस

भोकमरीको सिकार हुन सक्छन् । यस अध्ययनमा आणविक युद्धपछिको वायुमण्डलीय र कृषिमा पर्ने असरको विश्लेषण गरिएको छ । जसमा सामूहिक भोकमरीबाट बच्न सक्ने देशहरूको पहिचान गरिएको छ । जसमध्ये अर्जेन्टिना, ब्राजिल, उरुग्वे, पाराग्वे, अष्ट्रेलिया, आइसल्याण्ड र ओमानको नाम शीर्षमा छ । युद्ध पछि पनि यी देशहरूमा आवश्यक खाद्यान्न आपूर्ति जारी रहनेछ ।

भोकमरीको जोखिममा क्षेत्रहरू

विश्वका धेरै जनसंख्या भएका क्षेत्रहरू गम्भीर रूपमा प्रभावित हुनेछन् । अध्ययनका अनुसार अमेरिका, क्यानडा, अधिकांश युरोप र रुसले भयंकर अनिकालको सामना गर्नुपर्नेछ । यी देशहरूको अधिकांश जनसंख्या भोकले मर्न सक्छ । उदाहरणका लागि, अमेरिकाको ढड प्रतिशत जनसंख्या (लगभग ३०० मिलियन मानिसहरू) आणविक युद्ध पछि भोकले मर्न सक्छ । त्यहाँ केही क्षेत्रहरू छन् जुन पूर्ण भोकमरीको सामना गर्दैनन्, तर तिनीहरूको क्यालोरी खपत एकदमै कम हुनेछ्छ । यी क्षेत्रहरूमा मानिसहरूको वजन घट्नेछ, र तिनीहरूको गतिविधिहरू नगण्य हुनेछन् । किनभने तिनीहरूसँग खानको लागि पर्याप्त खाना हुनेछैन ।

आणविक विस्फोट को समयमा सुरक्षा साइप्रसको निकोसिया

जात्रामा बोकिने खट कुनै तौल उचाल्ने धावकको अभ्यास भन्दा कम हुँदैन । त्यसैले कामदार बर्गले खट बोक्नु भन्दा पनि जो वार्षिक वा प्राय: जसो सक्रिय जीवन बिताउँदैन, त्यस्ता व्यक्तिले खटको तौल उचाल्ने र बोक्ने प्रयास गरेमा शारीरिक दृष्टिकोणले उ फुर्तिलो र स्वस्थ हुन मद्दत पुग्दछ ।

निश्कर्ष:

कुनै पनि चाडपर्वलाई चाहे सात गाउँले जात्रा होस् या अन्य, मानव जीवनको एक भाग हो भन्ने कुरा विसर्नु हुँदैन । त्यसलाई एकपक्षिय दृष्टिकोणले ठिक बेठिक भन्नु भन्दा हरेक दृष्टिकोणले पहिचान गर्न खोजेमा

विश्वविद्यालयबाट एउटा छुट्टै अध्ययनले आणविक विस्फोटबाट बच्ने उपायहरू पत्ता लगाएको छ । अध्ययनले पत्ता लगाएको छ कि यदि त्यहाँ ७५० किलोटन परमाणु विस्फोट (जुन नागासाकी बमको आकारको तीन गुणा हो) भवनमा आश्रय लिनको लागि सबैभन्दा राम्रो ठाउँ बलियो कोठा थियो । आश्रय लिने ठाउँ ढोका र भ्यालबाट सकेसम्म टाढा छ । आदर्श स्थान कोठा को कुना हो ।

बढ्दो तनावका कारण आणविक खतरा

बढ्दो भूराजनीतिक तनावले आणविक जोखिममा योगदान पुर्‍याउँछ । हालका घटनाक्रमले विश्वव्यापी डर बढाएको छ । पूर्व रुसी राष्ट्रपति दिमित्री मेदवेदेवले रुसको नयाँ एन्टि-ब्यालिस्टिक मिसाइलले पश्चिमी देशहरूको रक्षा प्रणालीलाई नष्ट गर्न सक्ने चेतावनी दिएका छन् ।

सम्भावित सुरक्षित स्थान आणविक युद्धको घटनामा, केही देशहरू अनिकालबाट कम प्रभावित हुने अपेक्षा गरिन्छ । यी देशहरूलाई सम्भावित शरणस्थलको रूपमा पहिचान गरिएको छ ।

अन्टार्कटिका : अन्टार्कटिकाको कम रणनीतिक महत्त्व छ, यसलाई आणविक युद्धको समयमा सबैभन्दा सुरक्षित स्थानहरू मध्ये एक बनाउँछ । यसको विशाल र अविक्सित भूमिले हजारौं शरणार्थीहरूलाई समायोजन गर्न सक्छ ।

आइसल्याण्ड: आइसल्याण्ड यसको शान्ति र तटस्थ अडानको लागि परिचित छ । यसको भौगोलिक स्थितिले परमाणु युद्धको अवस्थामा यसलाई सुरक्षित राख्छ ।

न्यूजील्याण्ड: यसको तटस्थ विदेश नीति र हिमाली भूभागको कारण, न्यूजील्याण्डले सैन्य खतराहरूबाट प्राकृतिक सुरक्षा प्रदान गर्दछ । यसले यसलाई सम्भावित सुरक्षित स्थान बन(ाउँछ ।

स्विट्जरल्याण्ड:योदेशयसको लामो समयदेखि तटस्थताको लागि परिचित छ । स्विट्जरल्याण्डको भूभागले आणविक युद्धको अवस्थामा यसलाई सुरक्षित विकल्प बनाउँछ ।

ग्रीनल्याण्ड, इन्डोनेसिया र टुवालु: यी देशहरू भौगोलिक रूपमा टाढा छन् र राजनीतिक रूपमा तटस्थ छन्, उनीहरूलाई विश्व युद्धको समयमा कम सम्भावित लक्ष्य बना(ाउँदछ । विशेष गरी टुवालुमा सीमित पूर्वाधार छ, जसले यसलाई सैन्य कारबाहीका लागि कठिन लक्ष्य बनाउँछ ।

अर्जेन्टिना, चिली र उरुग्वे: यी दक्षिण अमेरिकी देशहरूले आणविक युद्ध पछि भोकमरीबाट बच्ने सम्भावना बढी हुन्छ, किनभने तिनीहरूसँग प्रशस्त वालीहरू र अपेक्षाकृत स्थिर पूर्वाधारहरू छन् ।

अर्को महिनाबाट महिला सुपर लिग हुने

काठमाडौँ । एन्फा महिला सुपर लिग अर्को महिना सुरु हुने भएको छ । अखिल नेपाल फुटबल संघ (एन्फा) पदाधिकारी र सुपर लिग खेल्ने ५ टोलीका प्रतिनिधिबीच मंगलवार भएको संयुक्त बैठकले पुस १८ देखि माघ १६ गतेसम्म सुपर लिग गर्ने निर्णय भएको एन्फाले जनाएको छ।

यसअघि भएको महिला लिगको शीर्ष ५ रहेका मध्ये पाँचौँ स्थानमा रहेको कोशी प्रदेशको सङ्घा छैटौँ स्थानको बागमती युथ क्लबले सुपर लिग खेल्ने एन्फा प्रवक्ता सुरेश शाहले जानकारी दिए । बागमतीसहित शीर्षस्थानको एपिएफ, दोस्रो त्रिभुवन आर्मी फुटबल क्लब, तेस्रो नेपाल पुलिस क्लब र चौथो वालिङ नगरपालिकाका प्रतिनिधिको बैठकमा सहभागिता रहेको शाहले बताए ।

सुपर लिगका खेल अधिकाशं खेल एन्फा कम्प्लेक्स र फाइनलसहितका केहि दशरथ रंगशालामा हुने बताइएको छ। सुपर लिगमा लिगको अंक नजोडिने एन्फाका प्रतियोगिता निर्देशक सन्जिव मिश्रले जानकारी दिए।

एन्फाले यसपटक छनोट, लिग र सुपर लिगमा महिला लिग सन्चालन गरेको हो। महिला लिगको ३ चरणमा गरि कुल ९० खेल हुनेछन् ।

चेल्सीको रोमान्चक जित, आर्सनल रोकियो

एजेन्सी - इंग्लिस प्रिमियर लिगमा आइतवार चेल्सी विजयी भएको छ । अर्को खेलमा बर्नमथले इप्स्विच टाउनलाई २-१-ले हरायो । आर्सनलले फुलहमसँग १-१ को बराबरी खेलेको छ। लेस्टर सिटी र ब्राइटनबीचको खेल २-२ को बराबरीमा टुगिएको छ।

कोल पाल्मरले पेनाल्टीमा २ गोल गरेपछि चेल्सीले टोटनहम ४-३ गोलले हराएको हो । खेलमा २-० को अग्रता जोगाउन टोटनहम असफल रह्यो। पाचौँ मिनेटमा डोमिनिक सोलाङ्गले गोल गरे । डेजान कुलुसेभस्कीले गोल गरेपछि टोटनहमले ११ मिनेट भित्र २-० को अग्रता बनायो । तर त्यो अग्रतालाई जाडोन सान्चोले घटाए । उनले १७औँ मिनेटमा चेल्सीका लागि गरे।

पाल्मरले ६१औँ मिनेटमा प्राप्त पेनाल्टीमा गोलमा परिणत गरेपछि, खेलमा २-२ को बराबरी भयो। एन्जो फर्नान्डेजले ७३औँ मिनेटमा गोल गर्दै चेल्सीले पहिलो पटक अग्रता बनायो ।

पाल्मरले ८४ औँ मिनेटमा पोनाल्टीबाट अर्को गोल गरेपछि चेल्सी थप मजबुत बन्यो । इन्ज्युरी समयको छैटौँ मिनेटमा सन ह्युड-मिनले गोल फर्काए पनि टोटनहमका लिगमा सातौँ हार टरेन । यो जितपछि चेल्सी १५ खेलमा ३१ अंकसहित लिगको दोस्रो स्थानमा उक्लिएको छ । तेस्रो स्थानको आर्सनलको २९ अंक छ।

समान खेलमा २३ अंकका साथ फुलहम १० औँ र टोटनहम २० अंकसहित ११औँ स्थानमा छ । १ खेल कम खेलेको शीर्ष स्थानको लिभरपुलको ३५ अंक छ ।

क्रिकेटर ब्रायन लारा नेपाल आउने

काठमाडौँ । वेष्टइण्डजका पूर्व कप्तान एवम् लेजेण्डरी क्रिकेटर ब्रायन लारा नेपाल आउने भएका छन् । नेपाल प्रिमियर लिग आयोजक समेत रहेको नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान)ले लारा यही एनपीएलकै सन्दर्भमा नेपाल आउन लागेको जनाएको हो ।

‘ब्रायन लारा यो हप्ता भित्र आइपुग्ने कुरा छ । उनी अहिले भइरहेको एनपीएल हेर्न आउन लागेका हुन्’ क्यानका प्रवक्ता छुम्बी लामाले भने, ‘विश्वकै लेजेण्ड क्रिकेटर आएर नेपाली क्रिकेट हेर्दा र अवजर्भ गर्दा नेपाली क्रिकेटबारे संसार भर सन्देश जाने अनी क्यान र नेपाली क्रिकेटलाई पनि केही सुभाब दिने लगायत कुराहरु हुन्छ । फाइनलसम्म बस्ने नबस्ने निश्चित छैन । त्यो आएपछि पछि थाहा हुन्छ।’ लाराको आगमनले प्रतियोगिताले थप नयाँ उचाइ लिने क्यानको भनाइ छ । उनी पहिलोपटक नेपाल आउन लागेका हुन् ।

यसअघि उनले गतवर्ष नेपाली क्रिकेट टोली टी-२० विश्वकपमा छनोट हुँदा बधाइ दिँदै उनले आफू नेपाल आउन चाहेको बताएका थिए । नेपाल विश्वकपमा छनोट भएको केही समयपछि एक नेपाली क्रिकेट फ्यानसँगको ट्वीट सम्वादमा उनले नेपाली टोलीको प्रशंसा गरेका थिए ।

त्यसपछि उनले ट्वीट गर्दै नेपाली टोलीको खेल चमत्कारिक रहेको भन्दै बर्मुडामा खेल हेर्दा नै आफू प्रभावित भएको बताएका थिए । लाराले वेस्टइन्डिजका लागि १३१ टेस्टमा भण्डै १२ हजार रन बनाएका छन् भने २९९ ओडिआई खेल्दा १० हजारभन्दा धेरै रन बनाएका छन् ।

उनले वेस्टइन्डिजका लागि सन् २००४ को च्याम्पियन्स ट्रफी समेत जितेका छन् । उनी क्रिकेट जगतमा ‘द प्रिन्स’ उपनामले परिचित छन् ।

भक्तपुरका

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ७ महेश्वरीस्थित महेश्वरी खेल मैदानमा हुने जानकारी गराए । भक्तपुर महोत्सव अन्तंगत मुख्य ३२ वटा विभिन्न स्थानमा प्रर्दशनी हुने र त्यसमध्ये भक्तपुर नगरपालिका वडा ७ महेश्वरी खेल मैदानमा व्यापार मेला पनि एक भएको उनले बताए ।

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ७ का वडा अध्यक्ष एवं आयोजक भक्तपुर युवा टिमका सल्लाहकार उक्केश कवांले सिंगो भक्तपुर महोत्सवको मुख्य आयोजक भक्तपुर नगरपालिका भए पनि उपयुक्तता अनि आवश्यकता अनुसार नगरपालिकाले विभिन्न संस्थाहरूलाई कामको जिम्मेवारी दिइएको जनाए । त्यस अनुसार महेश्वरी खेल मैदान भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ७ मा परेकाले महेश्वरीमा हुने व्यापार मेलाको संयोजन वडास्थित भक्तपुर युवा टिम गोल्मढी भक्तपुरलाई दिएको उनले स्पष्ट पारे । त्यस अनुसार टिमले तयारी तीव्र पारेको उनले बताए ।

मेलाको सम्पूर्ण खर्च र आम्दानी आयोजक टिम भक्तपुर युवा टिमले नै गर्ने जनाइएको छ । आयोजक टिमका संस्थापक

अध्यक्ष एवं सल्लाहकार विश्वराम कवांले भक्तपुर युवा टिमले व्यापार मेला आयोजकको रुपमा जिम्मेवारी वहन गर्ने मौका पाएकोमा गर्वको महशुश गरे । उनले यसका लागि आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी सकिएको जानकारी पनि गराए ।

मेलास्थलमा केही दिन अगाडिबाट नै स्टल निर्माण लगायत अन्य कार्यको तयारी थालिसकेको छ । अहिले पनि त्यहाँ दैनिक धमाधम स्टलको लागि कामहरु भइरहेका छन् । आयोजक समितिका सचिव रामेश्वर मचामसीले व्यापार मेलामा भण्डै सय स्टल रहने र तीमध्ये ८० प्रतिशत स्टलहरु अगाडि नै बुकिड भइसकेको जानकारी गराए । अब हामीसँग सिमित सिट मात्रै बाँकी छन्, उनले भने । स्टलको साइजअनुसार न्युन शुल्क लिएर व्यापारीहरूलाई स्टल उपलब्ध गराइने जानकारी उनले गराए । व्यापार मेलाको संयोजन भने केशव कवांले गरेका छन् ।

व्यापार मेलामा दैनिक जीवनमा प्रयोगमा आउने उपभोग्य सामाग्रीहरु, विभिन्न प्रकारका लत्ताकपडाहरु, खाद्यान्न, अटोमोबाइल, जुताहरु, कृषि तथा

हस्तकलाका सामाग्रीहरु प्रदर्शनी, सांस्कृतिक, व्यापार तथा पर्यटकीय सामाग्रीहरुको स्टलहरु हुने छन् । त्यसैगरी महोत्सवमा विक्री हुने सामानहरु विशेष छुटमा हुने जनाइयो । मनोरञ्जनका लागि महोत्सवमा बालउद्यान, रोटे पिज्जा, ड्रगन, नाउ, मिनी बन्जी पङ्क, मिकी माउस, ट्रेम्पालिड, स्करपियो आदिका साथमा राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, स्थानीय कलाकारहरुको हाँस्यव्यङ्ग्य तथा गीत गायनको बेजोड प्रस्तुति प्रत्येक दिन रहने जनाइयो । महोत्सवमा काठमाडौँ उपत्यकाका काठमाडौँ, भक्तपुर, ललितपुर, काभ्रेलगायत विभिन्न जिल्लाका वासिन्दाहरुले समेत लाभ लिन सक्ने छन् ।

पत्रकार सम्मेलनको सहजिकरण आयोजक भक्तपुर युवा टिमका कार्यसमिति सदस्य सुरेश कवांले गरेका थिए । २०५४ सालपछि भक्तपुरले व्यापक रुपमा दोश्रो पटक भक्तपुर महोत्सव गर्न लागेको हो । महोत्सव अन्तर्गत भक्तपुर नगरपालिकाका वडा नं १ देखि १० सम्मकै टोलटोलहरु महोत्सवमय हुने जनाइएको छ । यसका लागि नगरका ३२ स्थानहरूमा छुट्टाछुट्टै कार्यक्रम हुने जनाइएको छ ।

संसद....

जस्तो प्राथमिक क्रम निर्धारण गरिएको पनि छैन । करिव एक दर्जन विधेयक पाइपलाइनमा छन् । तर अहिले संख्या पनि यति भनेर निकालिएको छैन’, उनी भन्छन्, ‘सम्बन्धित मन्त्रालय र निकायहरूबाट कानुन बनाउनुपर्ने र संशोधन गर्नुपर्ने धेरै प्रस्ताव आउने क्रम भने जारी छ ।’

कानुन निर्माण गर्ने प्रमुख थलो संसद् अहिले छैन । दर्जनौँ कानुन निर्माण तथा संशोधन गर्नुपर्ने भए पनि सरकारले हिउँदे अधिवेशन बोलाउने तयारीसमेत अधि बढाएको छैन । सभामुख घिमिरे यसमा पनि सांसदहरूलाई नै दोषी देख्छन् । मंसिर १८ गते ललितपुरमा भएको समिति सभापतिहरूसँगको अन्तरसंवादमा उनले हिउँदे अधिवेशनका लागि सांसदहरू नै तयार नदेखिएको बताए ।

‘आगामी संसद् अधिवेशन कहिले बोलाउने भन्ने विषयमा सांसदहरूको भूमिकामा पनि निर्भर हुन्छ र हुनुपर्छ’, उनले भने, ‘तर सांसदहरू नै तयार छैनौँ । संसद्‌मा पेस भएका विधेयकहरूलाई फुल हाउसमा लैजाने गरी तयारी गरी संसद् अधिवेशन छिटो बोलाउन दबाव दिन सक्छौँ ।’ त्यसो त सभामुख घिमिरेको भनाइ केही हदसम्म सत्य देखिन्छ । किनभने मिनी संसद् भनिने संसदीय समितिहरूबाट विधेयकहरू गएपछि मात्र संसदले बिजनेस पाउने हो । तर सांसदहरू नै उपस्थित नहुँदा पछिल्लो पटक धेरैवटा समितिका बैठक कोरम नपुगेर बस्न नसकेको तथ्य बाहिर आएको छ । सुनुवाइ समिति सभापतिसमेत रहेकी कांग्रेस सांसद ईश्वरीदेवी न्यौपाने भने निरन्तरजसो समिति बैठक बसिरहेको जिकिर गर्छिन् । विधेयकहरू भरसक पास गरेर पठाउने प्रयासमै समितिहरू रहेको उनको बुझाइ छ ।

‘समितिका बैठक बसिरहेकै छन् । हाउसका लागि बिजनेस समितिहरूबाट विधेयक जानु नै हो । त्यसकारण माननीयहरूले त त्यो भूमिका खेलिराख्नु नै भएको छ’, उनी थप्छन्, ‘हाउस बोलाउने कुरा हाम्रो होइन तर विधेयकहरू भरसक पास गरेर पठाउने प्रयासमै छौँ ।’ माओवादी प्रमुख सचेतक हितराज पाण्डे धेरैवटा कानुन निर्माण एवं संशोधन गर्नुपर्ने एकाले छिटो संसद् अधिवेशन बोलाउनुपर्नेमा जोड दिन्छन् । त्यसका लागि आफूहरूको सभामुखसँग छलफल तथा संवाद समेत भइरहेको उनी बताउँछन् ।

सरकारको नेतृत्व गरिरहेका एमालेका लागि भने संसद् अधिवेशन बोलाउने वेला नै भइसकेको छैन । एमाले प्रमुख सचेतक मधेश बर्तौला विगतको अभ्यासअनुसार पुसको मध्यसम्म संसद् अधिवेशन सरकारले बोलाउने बताउँछन् । ‘विगतको अभ्यासका आधारमा पुसको मध्यसम्म संसद्‌को हिउँदे अधिवेशन बोलाउने काम हुन्छ’, सभामुखले सांसदहरूलाई लगाएको दोषबारे उनले भने, ‘त्यो उहाँले संसदीय कामक्रुवारे भन्नुभएको होला ! अरू होइन ।’ विपक्षीहरू भने संसद् अधिवेशन चाँडो बोलाउनुपर्ने पक्षमा छन् । आवश्यक परे विशेष अधिवेशनको माग गर्ने पक्षमा उनीहरू देखिन्छन् । प्रमुख प्रतिपक्षी दल माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’ले सोमबार मात्रै सरकार नै संसद् पर धकेल्न लागिपरेको सूचना आफूले पाएको सुनाउँदै छिटो हिउँदे अधिवेशन आह्वान गर्नुपर्ने मत राखे । थप ढिलाइ गरे विशेष अधिवेशनको माग गर्न विपक्षी दलहरू एकजुट रहेको बताए ।

‘यो सरकारले प्रतिनिधिसभा

बैठक सकेसम्म धकेल्न बल गर्दै छ भन्ने हामीलाई सूचना प्राप्त छ’, राष्ट्रिय कर्मचारी महासंघको कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा उनले भने, ‘हामीले जरुरी पत्र्यो भने विशेष अधिवेशन बोलाएर संघर्षको सुरुवात सदनबाट गरिनेछ। एजेन्डा सेट सदनबाट गरिनेछ। ती एजेन्डाको आधारमा सडकमा लाखौँ जनतासँग मिलेर प्रतिक्रियावादीको तमाम षड्यन्त्र चकनाचुर पार्न सक्ने तागत हामीसँग छ। हामी प्रतिपक्षी जति सबैले त्यो अटोट लिएका छौँ।’ अर्का विपक्षी दल रास्वपा पनि संसद् अधिवेशन ढिलाइ भए विशेष अधिवेशन माग गर्ने पक्षमा छ । रास्वपाले गत कार्तिकमै प्रतिनिधिसभाको विशेष अधिवेशन माग गरेको थियो ।

अब धेरै ऐन कानुन निर्माण तथा संशोधन गर्नुका साथै छलफल गर्नुपर्ने कैयौँ विषय भएकाले विगतको भन्दा अझ चाँडो हिउँदे अधिवेशन बोलाउनुपर्ने रास्वपा प्रमुख सचेतक निशा डाँगी

मध्यपुर....

गराई सो समयमा पर्यटकको आगमन गराउने वस्तुगत उद्देश्य रहेको छ ।

थिमिको शंखधरचोक देखि नगदेश र बोदे हुँदै तिगानिको नीलवाराही स्थानसम्मका परम्परागत वस्तीक्षेत्रलाई महोत्सव प्रदर्शनी स्थलको रूपमा प्रस्तुत गरिनेछ । जहाँ करिव ७५ स्थानमा विभिन्न कार्यक्रमहरू भइरहन्छन् । यसको व्यवस्थापनको लागि टोल टोलमा सघसंस्थाहरूलाई जिम्मेवारी प्रदान गरिने उनको भनाइ छ ।

टिगानी बजी (चिउरा)लाई जीवन्तता दिने

मध्यपुरको टिगानीको परम्परागत शैलीमा चिउरा कुट्ने प्रविधि र उत्पादनलाई जीवन्तता प्रधान गरिने नगर प्रमुख श्रेष्ठले जनाए । विगत ३५ वर्ष देखि लोप भएको टिगानी बजीको इतिहास किताबमा मात्रै समित भएको उल्लेख गर्दै उनले यस महोत्सव मार्फत टिगानी बजीको पुस्तान्तरण गरिने जनाए ।

टिगानी बजीको उत्पादन विधि सहित महोत्सवमा प्रदर्शनी गरिने र त्यसलाई जीवन्तता समेत प्रदान गरिने नगरप्रमुख श्रेष्ठको भनाइ छ ।

उनले युवा पुस्तामा यो परम्परालाई पुस्तान्तरण गर्न यस महोत्सवमा पदर्शनी गरिने र उत्पादन गरिने छ । त्यसको लागि आवश्यक पुराना औजार हरूको खोजीनिती गरेर मर्मत कार्यलाई अधि बढाएका जानकारी दिए । टिगानीमा परम्परागत शैलीमा चिउरा कुट्ने, बोदे र दिग्लीमा जिब्रो छेडेने जात्राको डर्मी प्रदर्शन, दिग्लीमा ५ फिट अलीको माटोको सुकुन्दा प्रदर्शनी, दिग्लीमा माटोको हिटर्को ढोका निर्माण, नेवारी संस्कृतिमा जन्मदेखि मृत्यु र विभिन्न चाडपर्व र अवसरमा खाने भोजको परिकार प्रदर्शन, बालकुमारीमा गोडागुडीको प्रदर्शन, बुढ्को अस्तुधातु, लिच्छवीकालदेखीको मुद्रा प्रदर्शनी र दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने माटोका भाँडाकुँडाको जीवन्त प्रदर्शनी क्षेत्र एवम् सम्पदाहरु महोत्सवका प्रमुख आकर्षणको रुपमा रहेको उनले जानकारी दिए ।

चौतारी....

रहेका छन्।

गठबन्धनले प्रदेश र जिल्ला तहमा पनि जिम्मेवारी बाँडफाँड गरेको छ। कोशी, मधेस, कर्णाली र उपत्यकाका अध्यक्ष प्रेस चौतारीले लिनेछन् भने बागमती, गण्डकी, लुम्बिनी, सुदूरपश्चिम, एसोसिएट, र प्रतिष्ठान अध्यक्ष प्रेस युनियनले पाउने सहमति भएको छ।

अर्कोतर्फ महासघमा नेपाली कांग्रेस निकट प्रेस युनियनका

विद्रोही पक्षधरसँग नेकपा माओवादी केन्द्र निकट प्रेस सेन्टर नेपाल सहितले चुनावी गठबन्धन गरेको छ । प्रेस युनियनका रमेश विष्टले अध्यक्षमा उम्मेदवारी दिएका छन् । विष्टलाई माओवादी केन्द्र, माधव नेपाल नेतृत्वको नेकपा एकीकृत समाजवादीले सहयोग गर्ने गरी चुनावी गठबन्धन वनेको हो ।

प्रेस सेन्टरबाट अध्यक्षमा कमल गिरीले उम्मेदवारी दिएका थिए । गिरीको उम्मेदवारी फिर्ता गर्न लगाएर माओवादी सहितका विपक्षी दलहरूले कांग्रेसको विद्रोहीसँग चुनावी गठबन्धन गरेको हो ।

यो गठबन्धनले पत्रकार सम्मेलन गरेर आफूहरूको प्रतिवद्धता समेत सार्वजनिक गरेको छ । जसमा नेपाली पत्रकारितालाई स्वच्छ, मर्यादित र उत्तरदायी बनाउनका लागि महासंघभिन्न र पत्रकारिता क्षेत्रमै शुद्धीकरण गर्ने उल्लेख छ ।

नेपाल पत्रकार महासंघलाई क्रियाशील पत्रकारहरूको मात्रै साफा संगठन बनाई आम श्रमजीवी पत्रकारको साफा नेतृत्वदायी पेशागत संगठनका रुपमा अधि बढाउने छौँ’ प्रतिवद्धतापत्रमा उल्लेख छ । यो गठबन्धनबाट अध्यक्षमा रमेश विष्ट, वरिष्ठ उपाध्यक्षमा रोशन पुरी, उपाध्यक्ष महिलामा गंगा पौडेल (बराल), समावेशी उपाध्यक्षमा सुभाष प्रसाद साह र महासचिवमा लेखनाथ न्यौपाने रहेका छन् ।

खुला सचिवमा उत्तरसिंह विष्ट, मधेसी सचिवमा श्रीजन फा, महिला सचिवमा सरिता बराइली, दलित सचिवमा वसन्त विक, आदिवासी जनजाती सचिवमा भिषण राई, एशोसियट सचिवमा विकास कार्की, कोषाध्यक्षमा रामकृष्ण अधिकारी रहेका छन् ।

खुला केन्द्रीय सदस्यमा केशव वहादुर भुल, दामोदर खनाल, लेखनाथ खतिवडा, बुद् लोप्चन र रामकुमार श्रेष्ठ उम्मेदवार छन् । महिला सदस्यमा आदीवासी, जनजातीतर्फ सर राणा, मधेसीतर्फ मिनाकुमारी राहु, खस आर्यतर्फ दिया चन्द रहेका छन् ।

दलित केन्द्रीय सदस्यतर्फ लक्ष्मण दर्नाल उम्मेदवार छन् । आदीवासी जनजातीतर्फ अर्जुन बहादुर तामाङ उम्मेदवार छन् ।

मधेसीतर्फबाट चन्द्रदेव कामती, महिलातर्फ ललिताकुमारी साह, अपांगतातर्फ केन्द्रीय सदस्यमा अर्जुन काफ्ले, अल्पसंख्यकतर्फ केन्द्रीय सदस्यमा बक्षितयार अलि रहेका छन् ।

लेखा समिति संयोजकमा ध्रुव रावल र लेखा समिति सदस्यमा गणेश प्रसाद वन्जाडे र लक्ष्मी चौधरी उम्मेदवार छन् । प्रतिष्ठान प्रदेशबाट केन्द्रीय सदस्यमा वीरेन्द्र ओली र साहस भट्ट उम्मेदवार छन् । यसअघि महासंघका अध्यक्ष विपुल पोखरेलले सदस्यता विवादका कारण राजीनामा दिएका थिए। विवाद समाधान भएपछि महाधिवेशन गर्न लागिएको हो।

म हा ि ध व े श न क र्े नतिजाले महासंघको आगामी नेतृत्वको दिशा निर्धारण गर्नेछ। यसपटकको निर्वाचन कांग्रेस र एमालेनिकट संस्थाहरूबीचको सहकार्य र वामपन्थी समूहहरूको संयुक्त मोर्चाबीच रोचक प्रतिस्पर्धा हुने देखिन्छ।

पत्रकारहरू स्वतन्त्र हुनुपर्ने सामान्य मान्यता रहे पनि दलनिकट भएका कारण पत्रकारिताको निष्पक्षतामा प्रश्न उठ्दै आएको छ। दलको भ्रातृ संगठनकै हैसियतमा पत्रकारहरूले संस्था बनाएका छन्। यसरी निर्वाचित हुने दलनिकटका व्यक्तिले पत्रकारिता क्षेत्रको व्यावसायिक हितमा कम, दलीय आज्ञा बढी मान्ने गरेका छन्।

यसपालि निष्कृ्य पत्रकार हर्लुलाई हटाउनुपर्ने ‘शुद्धीकरण’ अभियान चलाइएको थियो। तर, यिनै दलनिकट संगठनहरूले यसमा लामो किचलो गरे। जेठमै हुनुपर्ने निर्वाचन सडै-सडै मंसिरमा पुगेको हो।

ऋण

कारोबार गर्ने संस्थाहरूमा बढी भएको पाइन्छ ।

सहकारी क्षेत्र सुधारको विषयमा सरकारले सरकार तथा संघीय मन्त्रालयको पहलमा अहिलेसम्म ऋण्डै आधा दर्जनपटक विभिन्न आयोग तथा समिति बनेर प्रतिवेदन तयार भएको छ । जसमध्ये पछिल्लोपटक डा. जयकान्त राउत नेतृत्वमा बनेको सहकारी क्षेत्र सुधार सुभाष कार्यदलले वचत तथा ऋण सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या र तीनको समाधानको विषयमा सरकारलाई प्रतिवेदनमार्फत सुभाष दिएको छ।

सो प्रतिवेदनले गैरसदस्यबाट ठूलो मात्रामा रकम जम्मा गर्ने, जगेडा कोषमा रकम कायम नगर्ने, एकभन्दा बढी सहकारीको शेयर सदस्य बनेर ऋण अपचलन गर्ने लगायतका दर्जनौँ कारणले गर्दा सहकारी क्षेत्रमा समस्या आएको औल्याएको छ ।

त्यस्तै, सांसद सूर्य थापा नेतृत्वको पछिल्लो छानविन समितिले पनि वचत सञ्चलन गर्ने र ऋण प्रदान गर्ने प्रयोजनको लागि मात्रै वचत तथा ऋण सहकारीमा सदस्य बनाउने गरिएको, कार्यक्षेत्र विस्तार हुनु, उत्पादन र बजार प्रवर्द्धन कार्यमा कमी हुनु र नियमन अभाव लगायत कारणले समस्या देखिएको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ ।

सहकारी क्षेत्रमा भएको ठूलो मात्राको वित्तीय र मौद्रिक कारोबार समग्र वित्तीय अनुशासनको पक्षमा नभएको छानविन समितिको प्रतिवेदनले औल्याएको छ ।

अघिल्लो वर्षको कार्यदलले औल्याएका सुभाष र थापा नेतृत्वको समितिले औल्याएका समस्यामा समानता देखिन्छ ।

कसरी जोगाउने ऋण तथा वचत सहकारी ?

कुल सहकारीमध्ये १३ हजारभन्दा बढी संख्याका सहकारीले ऋण तथा वचत कारोबार गर्छन् । जसमा केही सयदेखि हजारौँ शेयर सदस्य जोडिएका छन् ।

नेपाल सरकारका पूर्व सचिव एवम् पूर्व सहकारी रजिष्ट्रार केदार न्यौपाने सहकारी भनेको स्व:नियम र सहकार्यमा आधारित भएको संस्था हुनुपर्ने बताउँछन् । तर, विशेषगरी शहरी क्षेत्र वा शहरोन्मुख क्षेत्रमा सञ्चालनमा आएका वचत तथा ऋण सहकारीहरूमा आवद्ध अधिकांश सदस्यले भने एकले अर्को सदस्यलाई चिन्दैनन् । सदस्यहरूले आफ्नो वचत र ऋणको विषयमा मात्रै सरोकार राख्छन् ।

सांसद् सूर्य थापा नेतृत्वको छानविन समितिले समस्याग्रस्त सूचीकृत गरेका ४० सहकारी सहकार्यमा आधारित भन्दा पनि केही निश्चित व्यक्तिको तजबिवजमा चलिरहेको थियो । यही मनोमानी रहेका कारण पछिल्लो समय शहरी क्षेत्रका वचत तथा ऋण सहकारीहरूको व्यवसाय प्रभावित छ ।

पोखरा महानगरपालिका सहकारी विभाग प्रमुख अनिल कार्कीका अनुसार महानगरमा सहकारीको वचत फिर्ता समस्या दिनहुँ कयौँ वचतकर्ता गुनासो लिएर आउने गरेका छन् । पछिल्लो समयमा महानगरभित्र सञ्चालनमा रहेका धेरै सहकारीमा समस्या देखिएको उनले जानकारी दिए ।

देशका सातै प्रदेशका रजिष्ट्रार कार्यालयहरूले दिएको जानकारीअनुसार कोशी, मधेश, बागमती, गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेशका दर्जनौँ सहकारी समस्याग्रस्त अवस्थामा पुगेका छन् । तीमध्ये केही सहकारीका सञ्चालक सहकारी नै बन्द गरेर सम्पर्कबहीन छन् ।

हाल समस्याग्रस्त देखिएका संस्थाहरूले सहकारीको बोर्ड भुन्ड्याए पनि ती संस्था सहकारी नभएको सहकारी अभियन्ता तथा राष्ट्रिय सहकारी महासंघका

पूर्वअध्यक्ष केशव बडाल बताउँछन् ।

‘रवि/जीबी लगायत अहिले चर्चामा आएका जे-जति मानिसहरूको सवाल छ, ती संस्थाले सहकारीको बोर्ड त भुन्ड्याएका छन्, तर ती सहकारी होइनन्’, बडाल भन्छन्, ‘सहकारी हुनलाई सहकारीको नियमअनुसार चल्नुपर्छ ।’ पूर्वसचिव केदार न्यौपानेले पनि ऋण तथा वचत सहकारीतर्फ इङ्गित गर्दै ती संस्थाहरू सहकारीभन्दा साहुकारी भएको बताए । ऋण तथा वचत सहकारीहरू अहिलेकै अवस्थामा चलि्ररहन नसक्ने उनले दावी गरे ।

‘मलाई लाग्छ (वचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई यही हिसाबले अगाडि बढ्न दिनुहुँदैन, जुन सहकारी संस्थाहरू समुदायमा आधारित छन् (सबै एकाआपसमा परिचित छन्, सबैको पेशा व्यवसाय एकै किसिमको छ भने अलग हिसाबले लिन सकिन्छ), सचिव न्यौपानेले खबरहबसँग कुरा गर्दै भने, ‘खासगरी सहरी क्षेत्रमा स्थापना भएर वचत तथा ऋणको कारोबार गरेका सहकारी संस्थाहरूलाई हामीले पुनरावलोकन गर्नुपर्छ जस्तो लाग्छ ।’

ऋण तथा वचत सहकारीहरूमा क्याप लगाउँदा र सुरक्षण व्यवस्था गर्दा पनि अहिले देखिएको समस्या न्यूनीकरण गर्न सकिने न्यौपाने बताउँछन् ।

अहिले संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहमा सहकारी ऐन बनेका छन् । ती सहकारी ऐनमा सहकारीको सदस्य बन्नेदेखि त्यसको कार्यक्षेत्रसम्म स्पष्ट गरिएको छ । जस्तै - सहकारी ऐन, २०७४ को दफा २३ मा ‘कुनै व्यक्ति एक स्थानीय तहको एकै प्रकृतिका एकभन्दा बढी संस्थाको सदस्य हुन पाउनेछैन’ भन्ने व्यवस्था छ । तर, शहरी क्षेत्रका अधिकांश ऋण तथा वचत सहकारीले यो विषय पालना गरेको देखिँदैन । त्यस्तै, सोही ऐनको दफा ५० मा विषयगत वा बहुउद्देश्यीय सहकारीले वचत तथा ऋणको कारोबार गर्नेदेखि लगानीको विषयमा स्पष्ट व्यवस्था छ । तर, शहरी क्षेत्रका अधिकांश एउटै व्यक्ति धेरै सहकारीको सदस्य बन्नेदेखि ऐनले तोकेको विपरित लगानी गर्ने अभ्यास भएको स्पष्ट देख्न सकिन्छ ।

पूर्वमन्त्रीसमेत रहेका सहकारी अभियन्ता बडाल कर्जा सुरक्षण कोष, कर्जा सुरक्षण न्यायाधीकरण र प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्था भए सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधान गर्न सकिने बताउँछन् ।

समस्या देखिएका सहकारीहरूले सहकारी ऐन र सहकारीको अनुशासन पालना नगर्दा अहिलेको समस्या आएको, तर सहकारीको विकल्प बैकिङ क्षेत्र हुन नसक्ने बडालको भनाइ छ ।

‘कर्जा सुरक्षण कोष, कर्जा सुरक्षण न्यायाधीकरण र प्रभावकारी अनुगमनमा अभियान र सरकार सँगसँगै हुनुपर्छ भनी पहिल्यैदेखि भन्दै आयौँ, तर त्यसको कार्यान्वयन हुन सकेन’, बडाल भन्छन्, ‘ऋण तथा वचत सहकारी भएकै कारण ती संस्थामा समस्या आएको होइन ।’ बडालले भएको ऐन लागु गर्दा अहिले देखिएका धेरै समस्या समाधान हुने तर्क पनि गरे ।

नेपाल वचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लिमिटेड (नेफस्कून) का अध्यक्ष चन्द्र ढकाल ऋण तथा वचत सहकारीलाई बैकिङ क्षेत्रमा रूपान्तरण गर्ने भन्दा पनि सहकारीकै रूपमा राखेर राम्रो बनाउन सकिने बताउँछन् । अहिले केही सहकारीमा देखिएका समस्यालाई लिएर सबै सहकारीमाथि समान धारणा बनाउन नहुने उनको भनाइ छ ।

अध्यक्ष ढकालले समुदायमा आधारित नभएका वचत तथा ऋण सहकारीहरूमा अधिक समस्या देखिएको बताए । सहकारी ऐनमा वचत तथा ऋण सहकारीसम्बन्धी विशेष व्यवस्था, कर्जा सुरक्षण कोष कार्यान्वयन र व्यवस्थित नियमन भए समस्या हल हुने ढकालको भनाइ छ ।

‘सहकारी नियमावलीमा ०७५ सालदेखि नै कर्जा सुरक्षण कोषको व्यवस्था थियो, तर, समस्या नदेखिने बेलासम्म राज्यले हाम्रो मागलाई सम्बोधन गरेन, बल्ल कर्जा सुरक्षण कोषको लागि बजेट विनियोजन गरेको छ, अब संस्था कहिले बन्छ ?’ , उनी भन्छन्, ‘सहकारी क्षेत्रमा समस्या आउनुमा धेरै पक्षको कमजोरी छ, सहकारी ऐनमा वचत तथा ऋण सहकारीको लागि विशेष व्यवस्था र नियमन गरेर जाने हो भने सहकारीलाई बैकिङ क्षेत्रको रूपमा रूपान्तरण गर्नुपर्ने अवस्था आउँदैन ।’

सर्माित र कार्यदलका सुभाष पनि सुरक्षणसहितको वचत

सहकारीको समस्या र समाधानको विषयमा अध्ययन तथा छानविन गरेका सर्माित तथा कार्यदलले पनि सुरक्षण र नियमन सहितको वचत तथा ऋण सहकारी हुनुपर्ने सुभाष दिएका छन् ।

डा. जयकान्त राउत नेतृत्वको सहकारी क्षेत्र सुधार सुभाष कार्यदलले सहकारीमा वचतकर्ता सदस्यको वचत सुरक्षणको प्रत्याभूति गर्न तत्काल कर्जा सुरक्षण कोष स्थापना गर्नुपर्ने सुभाष दिएको छ । सो कार्यदलले कोषको प्रारम्भिक संरचनाको विषयमा पनि प्रतिवेदनमार्फत् सरकारलाई स्पष्ट सुभाष दिएको छ ।

‘सहकारीमा वचतकर्ता सदस्यको वचत सुरक्षणको प्रत्याभूति गर्न सहकारी ऐन, २०७४ को दफा १०१ बमोजिम सहकारी वचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष तत्काल स्थापना गरी वचतकर्ताको वचत सुरक्षण गर्ने’, प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

साथै, सोही समितिले ‘सहकारीसम्बन्धी प्रचलित नीतिगत मापदण्डबमोजिम एकजना सदस्यले कतिसम्म वचत गर्न पाउने, एकजना शेयर सदस्यले कतिसम्म कर्जा लिन पाउने भन्ने सीमाको प्रभावकारिता जरूरी’ भएको औल्याएको छ । साथै सो समितिले सहकारी नियमनको स्पष्ट व्यवस्था नहुञ्जेल सेवाकेन्द्र विस्तारमा पनि रोक लगाउनुपर्ने औल्याएको छ ।

सरकारले चालु आर्थिक वर्षमा सहकारी वचत सुरक्षण कोष स्थापनाको लागि केही बजेट पनि विनियोजन गरेको छ । तर, अहिलेसम्म कोषको संस्थागत संरचना बनाउने विषयमा भने कुनै सुरसार देखिँदैन ।

त्यस्तै, पछिल्लोपटक सांसद सूर्य थापाको नेतृत्वमा बनेको छानविन समितिले पनि सहकारी क्षेत्रको लागि वचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष अपरिहाय्र भएको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ । सरकारले विभिन्न समयमा सहकारी क्षेत्रको सुधारको लागि गठन भएका समिति, कार्यदल र आयोगले दिएका सुभाषलाई कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा थापा नेतृत्वको समितिले फेरि सरकारलाई सुभाष दिएको छ ।

०८० र ८१ को प्रतिवेदन कार्यान्वयन आवश्यक : मैनाली

पूर्वसचिव गोपीनाथ मैनालीले सरकारले छानविन सर्माित र सुभाष कार्यदलले दिएका सुभाषलाई कार्यान्वयन गरेमा वचत तथा ऋण सहकारी क्षेत्रका धेरै समस्या समाधान हुने बताए ।

उनका अनुसार सहकारी क्षेत्रको सुधारका लागि अहिलेसम्म गठन भएका ११ वटा कार्यदल, आयोग र सर्माितमध्ये सातवटा ऋण वचत सहकारीकेन्द्रित थिए ।

‘सबैभन्दा राम्रो भनेको गौरीबहादुर कार्कीको प्रतिवेदन हो, त्यो न्यायिक छानविनबाट कार्यान्वयन गर्ने भन्ने छ, जयकान्त र अहिले सूर्य थापाले दिएको प्रतिवेदन अलि दीर्घकालीन प्रकृतिको छ’, मैनालीले भने, ‘एउटै प्रतिवेदन कार्यान्वयन गरे पनि सहकारी क्षेत्रलाई राम्रो बनाउन सकिन्छ ।’

